



Rapport

Arbeidshandicap en werkbaar werk bij werknemers

Analyse op de Vlaamse werkbaarheidsmonitor werknemers 2007-2019

Brussel, maart 2021

Ria Bourdeaud'hui, Frank Janssens, Stephan Vanderhaeghe



Een onderzoek met financiële ondersteuning van de Vlaamse minister bevoegd voor Werk

De Vlaamse werkbaarheidsmonitor is een initiatief van de Vlaamse sociale partners en werd ontwikkeld door de Stichting Innovatie & Arbeid. Alle publicaties kunnen geraadpleegd worden en werkbaarheidscijfers interactief opgevraagd op www.werkbaarwerk.be

Bij gebruik van gegevens en informatie uit deze publicatie wordt een correcte bronvermelding op prijs gesteld.

Inhoud

Inhoud	3
Samenvatting	5
Inleiding	9
1 Werknemers met een arbeidshandicap: evolutie en socio-demografische kenmerken	13
1.1 Aandeel werknemers met een arbeidshandicap 2007-2019.....	13
1.2 Werknemers met een arbeidshandicap naar geslacht, leeftijd en scholingsniveau	14
1.3 Werknemers met een arbeidshandicap naar beroepsgroep.....	17
1.4 Werknemers met een arbeidshandicap naar sector	19
1.5 Samenvatting.....	20
2 Werkbaarheidssituatie van werknemers met een arbeidshandicap	21
2.1 De werkbaarheidsgraad.....	21
2.2 De werkbaarheidsknelpunten	23
2.2.1 Werkstress en burn-out	24
2.2.2 Motivatie	24
2.2.3 Leermogelijkheden	25
2.2.4 Werk-privébalans.....	26
2.3 De werkbaarheidsrisico's	27
2.3.1 Werkdruk	28
2.3.2 Emotionele belasting	29
2.3.3 Taakvariatie	30
2.3.4 Autonomie	31
2.3.5 Ondersteuning door de directe leiding	31
2.3.6 Arbeidsomstandigheden	32
2.3.7 Een cumulatie van werkbaarheidsrisico's	33
2.4 Risicoprofiel voor werknemers met een arbeidshandicap	34
2.4.1 Risicoprofiel voor werkstress	35
2.4.2 Risicoprofiel voor motivatieproblemen	37
2.4.3 Risicoprofiel voor leermogelijkheden	39
2.4.4 Risicoprofiel voor werk-privébalans	41
2.5 Samenvatting.....	43

3	Aanvullende informatie over de arbeidssituatie van werknemers met een arbeidshandicap.....	45
3.1	Opleidingsparticipatie	45
3.2	Atypische werktijden	45
3.3	Telewerken	47
3.4	Woon-werkverkeer en pendeltijden.....	47
3.5	Grensoverschrijdend gedrag.....	48
3.6	Indicatoren voor duurzame inzetbaarheid	49
3.7	Samenvatting.....	50
	Lijst figuren.....	52
	Lijst tabellen	53
	Referentielijst	55

Samenvatting

Dit rapport is gebaseerd op de werkbaarheidsmeting 2019 en levert geen informatie over de gevolgen van de Corona-crisis (voor de jobs) voor werknemers met een arbeidshandicap.

Sinds 2007 zien we de groep werknemers die geconfronteerd worden met een arbeidshandicap in omvang toenemen. In 2019 gaat het om bijna één op de vijf werknemers (18,9%). Dit blijkt uit de werkbaarheidsmeting 2019. 16,2% van de werknemers geeft aan tijdens de dagelijkse bezigheden 'in zekere mate' hinder te ervaren door een handicap, een langdurige lichamelijke aandoening of een langdurige lichamelijke ziekte (beperkte arbeidshandicap). Bij 2,7% is er sprake van 'erge' hinder (zware arbeidshandicap).

Het aandeel van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap nam tussen 2007 en 2019 toe van 14% tot 16,2% en het aandeel van de werknemers met een zware arbeidshandicap steeg van 1,8% tot 2,7% van de populatie.

Dit betekent dat op de Vlaamse arbeidsmarkt heel wat werknemers met een arbeidshandicap aan het werk zijn. Ze zijn soms jong, hooggeschoold of zijn aan de slag als (midden) kader, maar ze zijn oververtegenwoordigd bij de 50-plussers, de geschoolde arbeiders/technici en de zorgmedewerkers. Voor deze deelgroepen loopt het aandeel met een arbeidshandicap op tot één op de vier. De kortgeschoolde arbeiders -vaak oudere werknemers- spannen de kroon. Bij deze werknemers rapporteert bijna één op de drie een arbeidshandicap.

Wat daarnaast opvalt is dat niettegenstaande het aandeel werknemers met een arbeidshandicap voor vrouwen (19,8%) en mannen (17,8%) vrij dicht bij elkaar ligt, dat niet zo is voor de jobs die ze uitoefenen. Waar bij de mannen met een arbeidshandicap vooral de arbeiders (kortgeschoold en geschoold) oververtegenwoordigd zijn is dat bij de vrouwen vooral bij de kortgeschoolde arbeiders en in de zorgberoepen.

De sectorinvalshoek leert dan er in de sectoren voeding, welzijn en zorg, horeca, bouw en textiel/confectie meer dan één op de vijf werknemers kampen met een arbeidshandicap. In deze sectoren schommelt het aandeel werknemers met een zware arbeidshandicap tussen de 2,9% (bouw) en de 5,4% (voeding).

Het percentage werkbare jobs ligt beduidend lager bij de werknemers met een arbeidshandicap. In 2019 heeft 15,2% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, 32,9% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 54,1% van de werknemers zonder arbeidshandicap, een werkbare job. Sinds 2007 gaat de werkbaarheidssituatie van alle werknemers erop achteruit, ook bij de werknemers met een arbeidshandicap.

De lage werkbaarheidscijfers voor werknemers met een arbeidshandicap vinden hun oorsprong in het feit dat zij meer dan de andere werknemers in hun job geconfronteerd worden met werkbaarheidsknelpunten (werkstressproblemen, motivatieproblemen, onvoldoende leermogelijkheden, problemen werk-privécombinatie) :

- 73,4% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft af te rekenen met werkstressklachten. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 52,9% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 32,4%;
- 43,2% van de werknemers met een zware arbeidshandicap kampt met motivatieproblemen. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 29,3% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 18,7%;

- 39,4% van de werknemers met een zware arbeidshandicap signaleert een leerdeficit. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 26,3% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 13,8%;
- 27,7% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft problemen om werk en privé in evenwicht te houden. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 16,3% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 11,6%.

De evolutie van de werkbaarheidsknelpunten sinds 2007 bij werknemers met een arbeidshandicap komt deels overeen met deze bij van werknemers zonder arbeidshandicap. De toename van de werkstress en de verbetering op het vlak van leermogelijkheden manifesteren zich bij alle werknemers, ook voor werknemers met een arbeidshandicap. Voor alle werknemers is er sprake van een toename van de motivatieproblemen maar enkel voor de werknemers zonder arbeidshandicap is deze toename statistisch significant. De toename van het werk-privéconflict bij de werknemers zonder arbeidshandicap vinden we niet terug bij de werknemers met een arbeidshandicap.

Werkbaarheidsknelpunten gaan hand in hand met risico's in de arbeidssituatie, dit is bijgevolg ook zo voor werknemers met een arbeidshandicap. Zij worden bovendien meer dan de andere werknemers blootgesteld aan de werkbaarheidsrisico's in het werk:

- 51,9% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft een job met hoge werkdruk. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 44,8% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 35,7%;
- 37% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft emotioneel belastend werk. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 28,6% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 23,8%;
- 35,4% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft routinematig werk. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 30,4% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 21,0%;
- 37,8% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft onvoldoende autonomie in het werk. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 25,5% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 16,4%;
- 25,1% van de werknemers met een zware arbeidshandicap krijgt onvoldoende steun van de directe leiding. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 21,1% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 12,7%;
- 35,9% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft af te rekenen met fysiek belastende arbeidsomstandigheden. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 28% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 12%;
- Het frequenter voorkomen van elk van de werkbaarheidsrisico's bij werknemers met een arbeidshandicap betekent ook dat twee derde van de werknemers met een zware arbeidshandicap twee of meer werkbaarheidsrisico's cumuleren. Bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat één op de twee en bij de werknemers zonder arbeidshandicap daalt dit naar één op de drie.

De evolutie van de risico's in de arbeidssituatie sinds 2007 bij werknemers met een arbeidshandicap komt deels overeen met deze bij werknemers zonder arbeidshandicap. De toename van de werkdruk en de emotionele belasting, de verbetering op het vlak van autonomie en ondersteuning van de direct leiding manifesteren zich bij alle werknemers, ook deze met een arbeidshandicap. Voor alle werknemers is er sprake van een toename van het aandeel werknemers tewerkgesteld in fysiek belastende arbeidsomstandigheden, maar deze toename is

enkel voor de werknemers zonder arbeidshandicap statistisch significant. De verbetering inzake routinematig werk vinden we niet terug bij de werknemers met een arbeidshandicap.

De werkbaarheidsmonitor brengt niet enkel de werkbaarheidsgraad en –indicatoren in kaart, maar peilt ook naar aanvullende informatie over de jobkenmerken en –werkbeleving. We lijsten een aantal opvallende vaststellingen op voor de werknemers met een arbeidshandicap:

- 48% van de werknemers met een zware arbeidshandicap en 55,9% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap namen in de loop van één jaar deel aan een bijscholing of bedrijfstraining (werknemers zonder arbeidshandicap: 61,3%);
- 48,1% van de werknemers met een zware arbeidshandicap en 59,4% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap werken voltijds. Bij werknemers zonder arbeidshandicap is dat 71,0%;
- 12,3% van de werknemers met een zware arbeidshandicap en 13% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap (tele)werkt sporadisch of systematisch van thuis uit. Bij werknemers zonder arbeidshandicap is dat 23%.
- Bij de werknemers met een zware arbeidshandicap is het aandeel dat dagelijks een uur of langer onderweg is (van en naar het werk) kleiner (30,2%) dan bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap (33,3%) of de werknemers zonder arbeidshandicap (35,5%).
- Van de werknemers met een zware arbeidshandicap werd 9,1% (minstens één keer in het afgelopen jaar) het slachtoffer van lichamelijk geweld en 28,1% van intimidatie of bedreiging. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap was dat respectievelijk 8,2% en 25,9% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap ging het om respectievelijk 5,8% en 16,8%.
- Bij werknemers met een arbeidshandicap werd een beduidend groter aandeel het slachtoffer van ongewenst seksueel gedrag. Terwijl 3,3% van de werknemers zonder arbeidshandicap (sporadisch of regelmatig) geconfronteerd werd met ongewenst seksueel gedrag, was dat 5,8% bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 7,7% bij werknemers met een zware arbeidshandicap.
- Ook het aandeel dat slachtoffer werd van pestgedrag ligt veel hoger bij werknemers met een arbeidshandicap. Bij de werknemers zonder arbeidshandicap werd 9,3% geconfronteerd met pestgedrag terwijl dat bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap 17,3% was en 23,3% bij werknemers met een zware arbeidshandicap.
- Van de werknemers met een zware arbeidshandicap was 37,6% drie of meer keer afwezig op het werk door ziekte of een ongeval. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap was dat 18,5% en bij werknemers zonder arbeidshandicap was 7,8% frequent afwezig.
- 34,8% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, 22,4% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 6,8% van de werknemers zonder arbeidshandicap, waren meer dan 20 dagen afwezig (in het jaar dat aan de enquête voorafging) door ziekte of een ongeval.
- Het aandeel dat actief naar ander werk uitkijkt is bijna dubbel zo groot bij werknemers met een zware arbeidshandicap (17,4%) dan bij werknemers zonder arbeidshandicap (9,8%). Bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap is 12,6% regelmatig op zoek naar ander werk.
- Minder dan vier op de tien (37,1%) van de werknemers met een zware arbeidshandicap oordelen dat het haalbaar is om in de huidige job tot het pensioen door te werken. 54,8% van deze werknemers geeft aan dat doorwerken enkel kan mits aangepast werk (lichter werk, deeltijds werk) en 8,1% acht doorwerken tot het pensioen sowieso niet haalbaar. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap registreren we 46,2%, 48,1% en 5,5% als

respectieve cijfers. Bij de werknemers zonder arbeidshandicap gaat het om respectievelijk 66,5%, 30,93% en 2,6%.

Inleiding

De Vlaamse sociale partners dragen al vele jaren de boodschap uit dat langer werken maar kan lukken als dit ook haalbaar is voor de betrokkenen en het werk voldoende kwaliteitsvol is. Ze zetten daarom resoluut in op 'werkbaar werk': werk waarvan je niet overspannen of ziek wordt, dat boeiend en motiverend is, kansen biedt op blijven/bijleren en voldoende ruimte laat voor gezin en privéleven.

Om de vinger aan de pols te houden brengt de Stichting Innovatie & Arbeid sinds 2004 de werkbaarheid van de jobs in Vlaanderen in kaart via een grootschalige, driejaarlijkse schriftelijke bevraging. Sinds 2007 wordt ook specifieke aandacht gegeven aan de werkbaarheidssituatie van werknemers met een arbeidshandicap. Dat zijn werknemers die in de werkbaarheidsenquête aangeven dat ze tijdens hun dagelijkse bezigheden hinder ervaren door een handicap, een langdurige aandoening of een langdurige lichamelijke ziekte.

Werkbaarheid wordt - conform de vermelde beleidsdefinitie - in de monitor geoperationaliseerd aan de hand van vier werkbaarheidsindicatoren: psychische vermoeidheid (werkstress), welbevinden in het werk (motivatie, werkbetrokkenheid), leermogelijkheden en werk-privébalans.

De werkbaarheidsmonitor beoordeelt niet enkel in welke mate het werk werkbaar is voor de betrokkenen, maar registreert ook een aantal achterliggende risicofactoren. Daartoe werden zes risico-indicatoren ontwikkeld: werkdruk, emotionele belasting, taakvariatie (afwisseling in het werk), autonomie (zelfstandigheid in het werk), ondersteuning door de directe leiding en (belastende fysieke) arbeidsomstandigheden.

Daarnaast levert de werkbaarheidsbevraging ook aanvullende informatie op over de arbeidssituatie en werkbeleving zoals: participatie aan bijscholing, arbeidstijdregelingen, telewerk, woon-werkverkeer, confrontatie met grensoverschrijdend gedrag, ziekteverzuim, verloopintentie, werkonzekerheid en de inschatting van de haalbaarheid om door te werken tot de pensioenleeftijd.

Dit rapport brengt - op basis van de databank van de opeenvolgende werkbaarheidsmetingen - de werkbaarheidssituatie van werknemers met een arbeidshandicap in beeld en is opgedeeld in drie hoofdstukken:

- Het eerste hoofdstuk bekijkt welk aandeel van de werknemers hinder ervaart door een arbeidshandicap en beschrijft de samenstelling van deze werknemersgroep naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, gezinssituatie, beroepsgroep en sector;
- Het tweede hoofdstuk gaat in op de werkbaarheidssituatie van werknemers met een arbeidshandicap. We nemen de kengetallen voor vier werkbaarheidsindicatoren en zes risico-indicatoren onder de loep en tekenen een risicoprofiel uit voor werkstress, welbevinden, leermogelijkheden en werk-privébalans. Uit deze risicoprofielen kunnen we afleiden voor welke aspecten van de job verbeteringsacties de grootste werkbaarheidswinst kunnen opleveren voor de doelgroep;
- Het derde hoofdstuk inventariseert de aanvullende informatie over de arbeidssituatie en werkbeleving van werknemers met een (beperkte of zware) arbeidshandicap.

Methodologie Vlaamse Werkbaarheidsmonitor in een notendop

De Vlaamse werkbaarheidsmonitor is een door de Stichting Innovatie & Arbeid ontwikkeld en beheerd meetsysteem, dat de ontwikkelingen in de kwaliteit van de arbeid of werkbaarheid in kaart brengt. Het is gebaseerd op grootschalige, driejaarlijkse (cross-sectionele) surveys bij werknemers en zelfstandige ondernemers op de Vlaamse arbeidsmarkt. Bij de werknemers met een arbeidshandicap, waarover dit rapport gaat, werd de nulmeting uitgevoerd in 2007.

De Vlaamse sociale partners hebben de beleidsnotie *werkbaarheid* concreet gemaakt aan de hand van vier kwaliteitscriteria: werkbaar werk verwijst naar jobs, waarvan je niet overspannen of ziek wordt, die boeiend en motiverend zijn, kansen bieden op blijven/bijleren en voldoende ruimte laten voor gezin en privéleven. De werkbaarheidsmonitor hanteert daarom vier **werkbaarheidsindicatoren**: psychische vermoeidheid (werkstress), welbevinden in het werk (motivatie, werkbetrokkenheid), leermogelijkheden en werk-privé-balans.

Meettechnisch is voor de operationalisering van de werkbaarheidsindicatoren geopteerd voor **psychometrische schalen**. De argumentatie voor het gebruik van dergelijke meetschalen (in plaats van enkelvoudige vragen) ligt in de meetnauwkeurigheid ervan. Bij de constructie van de vragenlijst werd maximaal aansluiting gezocht bij bestaande, wetenschappelijk gevalideerde instrumenten. Voor elk van de vier werkbaarheidsdimensies en -indicatoren zijn voor de schaalscores **grenswaarden** ('cut-off points') bepaald die aangeven of de situatie al dan niet (acuut) problematisch is.

De **werkbaarheidsgraad** als samengestelde index verwijst naar het percentage werknemers dat een kwaliteitsvolle job heeft/in een niet problematische situatie verkeert/geen knelpunten signaleert voor elk van vier genoemde werkbaarheidsdimensies.

In de werkbaarheidsmonitor wordt ook gepeild naar een aantal kenmerken van de arbeidssituatie, die de werkbaarheid kunnen bedreigen dan wel bevorderen. In de monitor voor werknemers worden zes jobkenmerken via zogenaamde **risico-indicatoren** in kaart gebracht: werkdruk, emotionele belasting, (belastende fysieke) arbeidsomstandigheden, taakvariatie (afwisseling in het werk), autonomie (zelfstandigheid in het werk) en ondersteuning door de directe leiding.

Ook bij deze zes risico-indicatoren is de indicering gebaseerd op psychometrische schalen en werden grenzen bepaald die aangeven of de situatie al dan niet (acuut) problematisch is.

In dit rapport wordt ingezoomd op de **werkbaarheidssituatie van werknemers met een arbeidshandicap**. In de werkbaarheidsenquête wordt hierover (sinds 2007) de volgende vraag gesteld:

Ervaart u in uw dagelijkse bezigheden (thuis, op uw werkplek, in uw vrije tijd..) hinder door een handicap, een langdurige lichamelijke aandoening of een langdurige lichamelijke ziekte?

- ja, erg
- ja, in zekere mate
- nee

De drie onderscheiden groepen noemen we verder in het rapport 'werknemers met een zware arbeidshandicap', 'werknemers met een beperkte arbeidshandicap' en 'werknemers zonder arbeidshandicap'. Het aantal respondenten met respectievelijk N=352, N=2.120 en N=10.615 verschilt sterk voor de drie groepen. Vooral het beperkte aantal respondenten met een zware arbeidshandicap verklaart waarom verschillen/evoluties voor deze groep vaak niet al statistisch significant kunnen worden beschouwd.

1 Werknemers met een arbeidshandicap: evolutie en socio-demografische kenmerken

In dit hoofdstuk bekijken we eerst het aandeel van de werknemers (dat actief is op de arbeidsmarkt) dat hinder ervaart door een arbeidshandicap en hoe dat aandeel geëvolueerd is sedert 2007.¹ Voor het meetpunt 2019 beschrijven we daarna voor een aantal deelgroepen (geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, beroepsgroep en sector) hoe de werknemers zijn verdeeld naar arbeidshandicap (geen arbeidshandicap, beperkte arbeidshandicap, zware arbeidshandicap). Hierdoor krijgen we een beeld van de deelgroepen waarin de werknemers met een arbeidshandicap over/ondervertegenwoordigd zijn.

1.1 Aandeel werknemers met een arbeidshandicap 2007-2019

Tussen 2007 en 2019 is het aandeel van de werknemers (zoals geregistreerd op basis van de werkbaarheidsmeting) dat tijdens de dagelijkse bezigheden hindert ervaart door een handicap, een langdurige lichamelijke aandoening of een langdurige lichamelijke ziekte, toegenomen van 15,8% tot 18,9%.

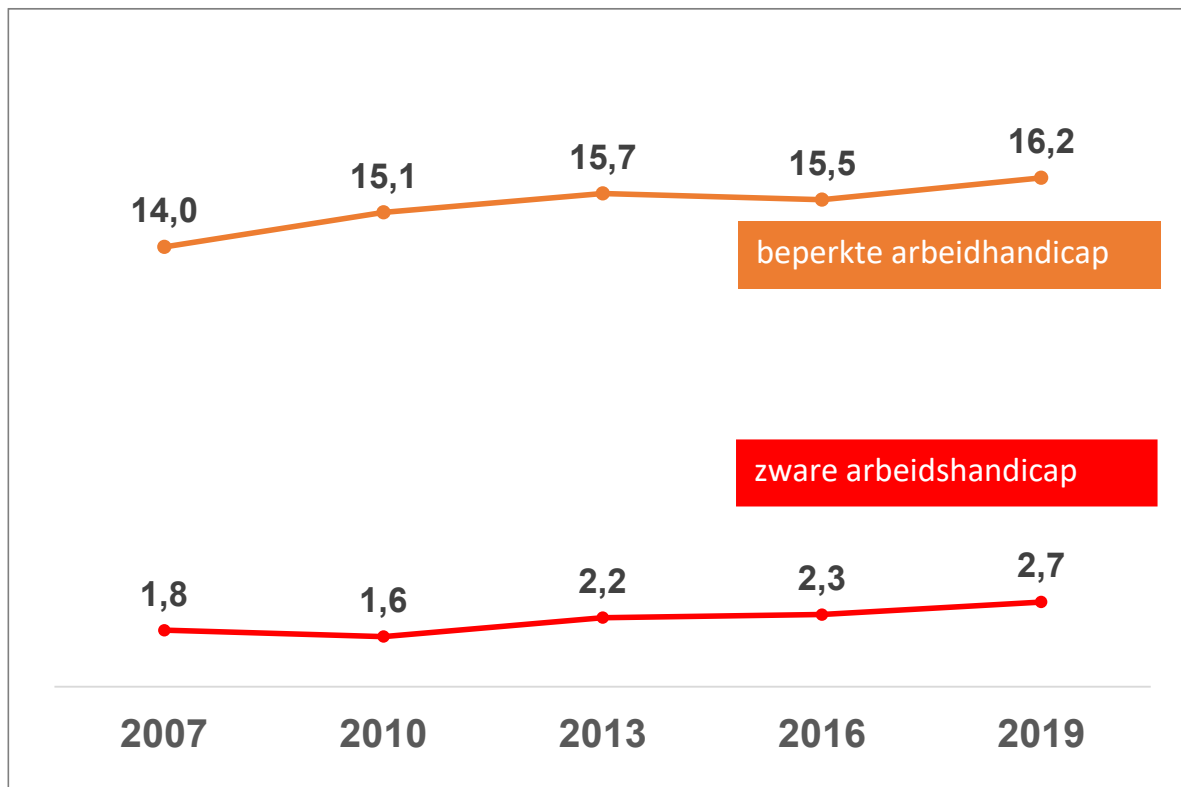
Tabel 1: Aandeel werknemers met/zonder een arbeidshandicap, 2007-2019

		2007	2010	2013	2016	2019
		%	%	%	%	%
geen arbeidshandicap		84,2	83,3	82,1	82,2	81,1
	<i>N</i>	8046	7341	12853	9140	10615
beperkte arbeidshandicap		14,0	15,1	15,7	15,5	16,2
	<i>N</i>	1334	1332	2464	1724	2120
zware arbeidshandicap		1,8	1,6	2,2	2,3	2,7
	<i>N</i>	175	145	342	257	352

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2007- 2019

¹ Belangrijk is hierbij aan te geven dat de populatie van de werkbaarheidsmonitor zich beperkt tot die werknemers die in de vier weken voorafgaand aan de bevraging effectief arbeidsprestaties leverden.

Figuur 1: Aandeel werknemers met een (beperkte of zware) arbeidshandicap, 2007-2019



Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2007-2019

Het aandeel van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is toegenomen van 14% tot 16,2% en het aandeel van de werknemers met een zware arbeidshandicap is gestegen van 1,8% tot 2,7% van de populatie. In absolute cijfers gaat het in 2019 om ongeveer 450.000 werknemers met een arbeidshandicap, waarvan 385.000 met een beperkte arbeidshandicap en 65.000 met een zware arbeidshandicap.

1.2 Werknemers met een arbeidshandicap naar geslacht, leeftijd en scholingsniveau

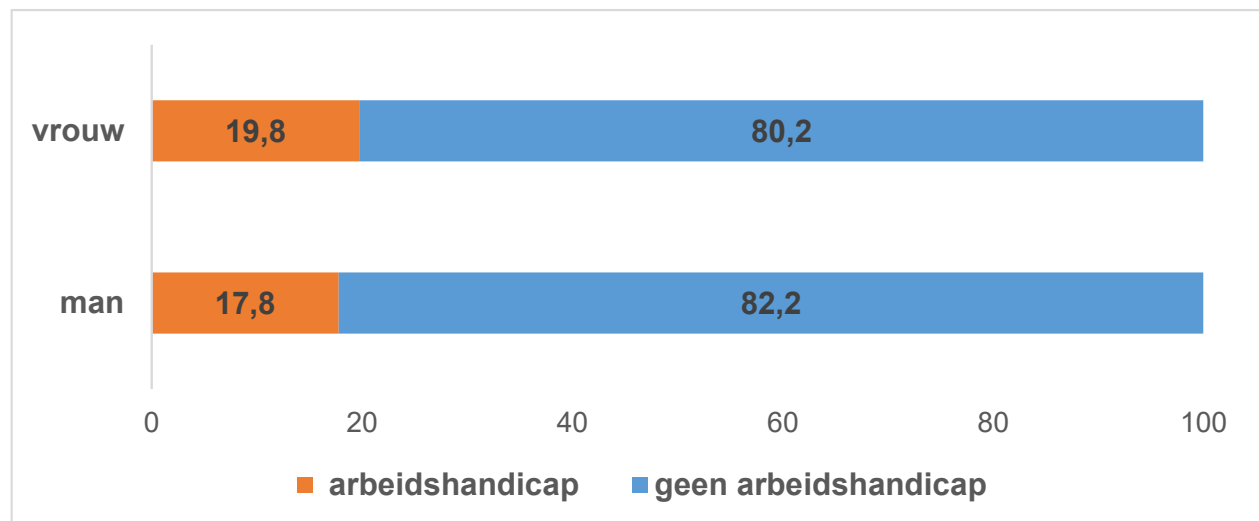
Het aandeel van de werknemers met een arbeidshandicap is iets groter bij de vrouwen (19,8%) dan bij de mannen (17,8%). Bij de vrouwelijke werknemers rapporteert 16,9% een beperkte arbeidshandicap en 2,9% een zware arbeidshandicap. Bij de mannelijke werknemers is dat respectievelijk 15,3% en 2,4%.

Tabel 2: Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar geslacht, leeftijd en scholingsniveau, 2019

	zware arbeidshandicap		beperkte arbeidshandicap		geen arbeidshandicap	
	%	%	%	%	N	
Geslacht						
man	2,4	15,3	82,2	100,0	5759	
vrouw	2,9	16,9	80,2	100,0	7307	
Leeftijd						
-30	1,2	8,8	90,1	100,0	1840	
30 - 49 jaar	2,4	14,6	83,0	100,0	6101	
50+	3,6	20,7	75,7	100,0	5134	
Hoogste diploma of getuigschrift						
kortgeschoold	5,2	26,1	68,6	100,0	1813	
middengeschoold	3,2	19,5	77,3	100,0	4043	
hooggeschoold	1,7	11,8	86,5	100,0	7137	

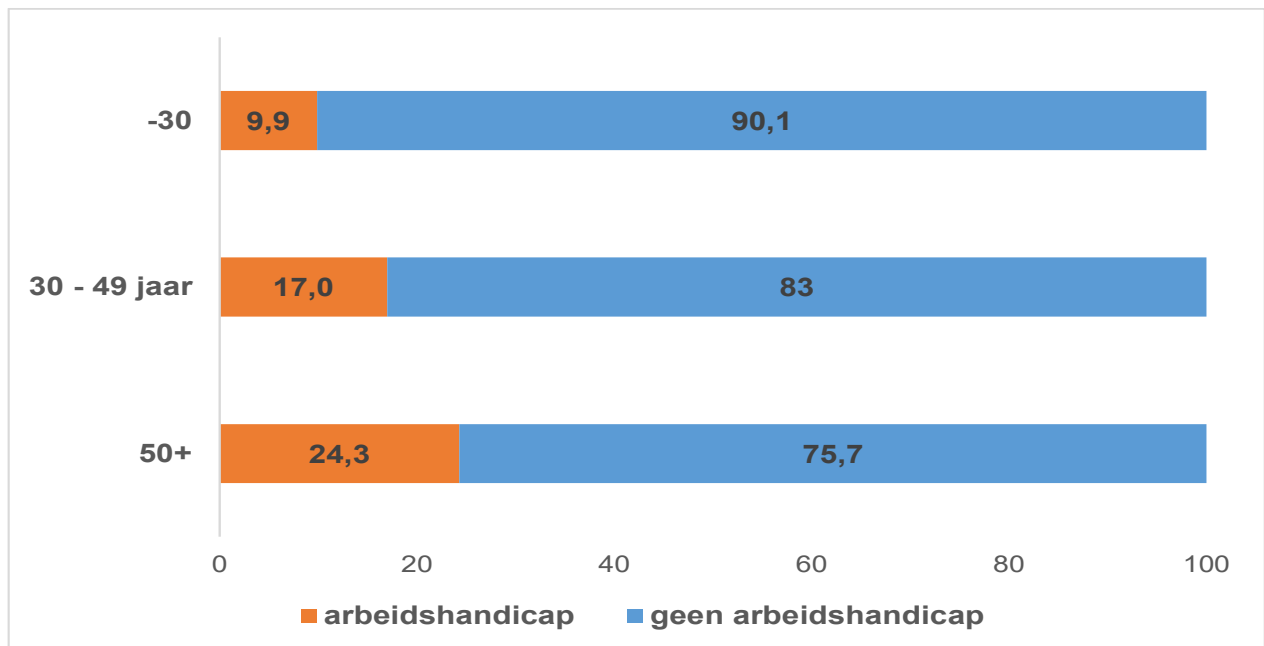
Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2019

Figuur 2: Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar geslacht, 2019



Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2019

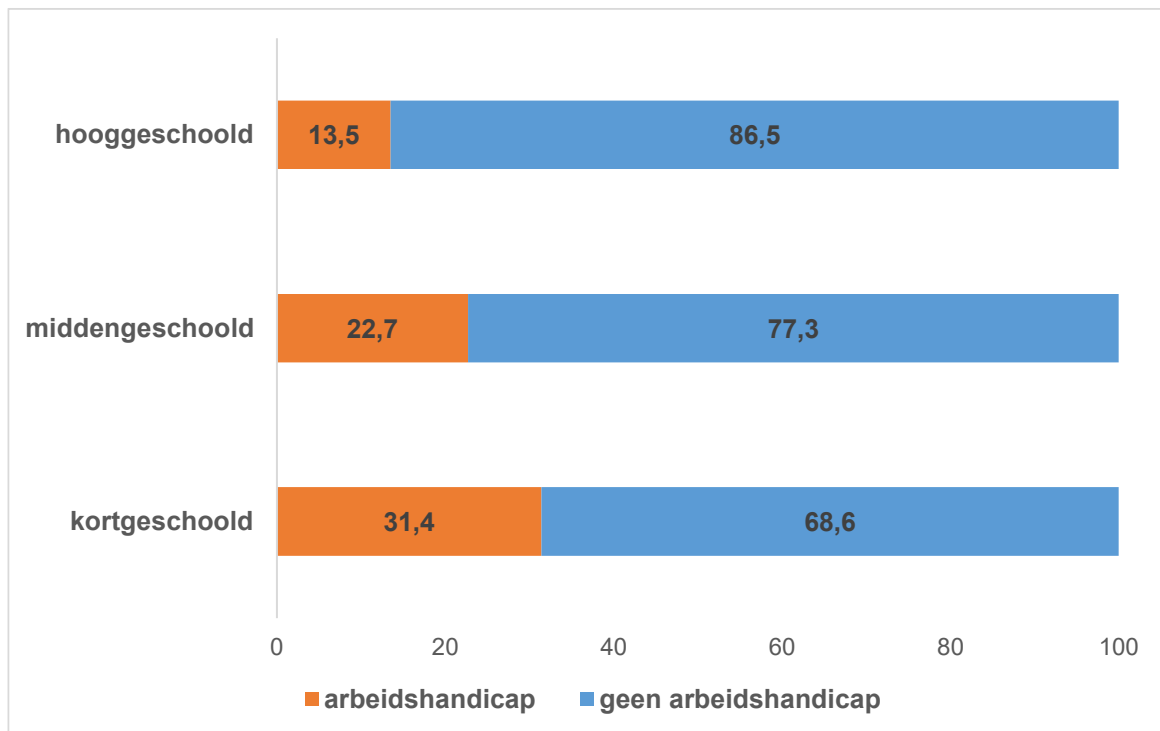
Figuur 3: Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar leeftijd, 2019



Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2019

Naar leeftijd zien we dat het aandeel werknemers met een arbeidshandicap toeneemt van 9,9% bij de min-dertigers, over 17% bij de leeftijdsgroep 30 tot 49 jaar, tot bijna een kwart (24,3%) bij de vijftigplussers. Het aandeel met een beperkte arbeidshandicap bedraagt 8,8% bij de min-dertigers en neemt toe tot 20,7% bij de vijftigplussers. Het aandeel met een zware arbeidshandicap stijgt van 1,2% bij de min-dertigers tot 3,6% bij de vijftigplussers.

Figuur 4: Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar scholingsniveau, 2019



Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2019

Van de hooggeschoolde werknemers geeft 13,5% aan hinder te ondervinden door een arbeidshandicap. Bij de kortgeschoolde werknemers is dat aandeel meer dan dubbel zo groot (31,4%) en bij de middengespoolden werknemers gaat het om 22,7%. Dat het aandeel werknemers met een arbeidshandicap veel lager is bij hooggeschoolden hangt voor een deel samen met het feit dat het aandeel 50+ers bij de hooggeschoolden binnen die groep veel kleiner is. Van de hooggeschoolden is 33,6% vijftig jaar of ouder terwijl dat bij de middengespoolden 39,3% en bij de kortgeschoolden 60,6% is.

1.3 Werknemers met een arbeidshandicap naar beroepsgroep

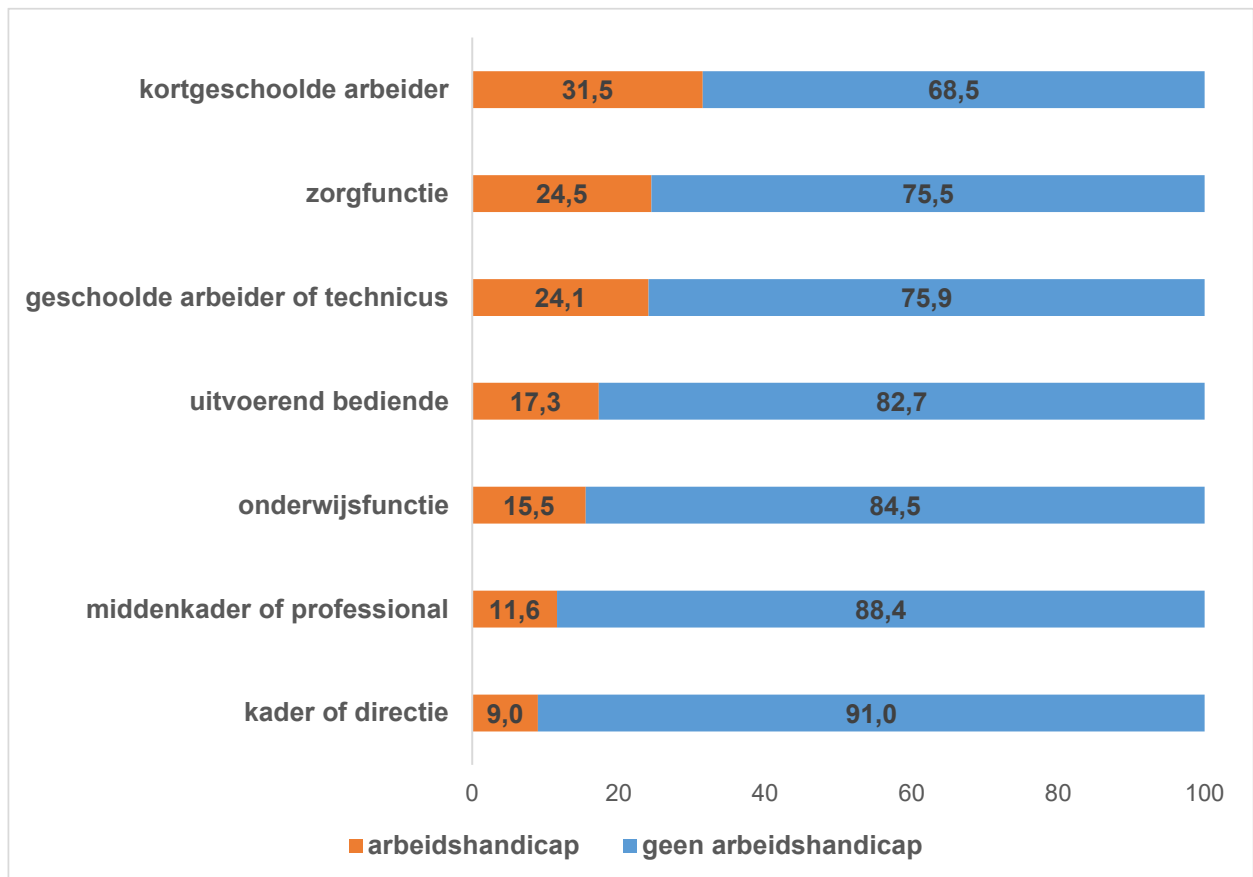
Het percentage werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap ligt het hoogst bij de kortgeschoolde arbeiders. Van deze werknemers rapporteert 5,4% 'in erge mate' en 26,1% 'in zekere mate' hinder te ervaren door een arbeidshandicap of langdurige aandoening/ziekte. Ook bij de geschoolde arbeiders/technici en zorgmedewerkers ligt het aandeel werknemers met een arbeidshandicap hoger dan gemiddeld. Het gaat om respectievelijk 24,1% en 24,5% versus 18,9% gemiddeld. Het aandeel met een arbeidshandicap ligt een stuk lager bij onderwijskrachten (15,5%), middenkader/professionals (11,6%) en kader-en directieleden (9%).

Tabel 3: Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar beroepsgroep, 2019

Type job	zware arbeidshandicap		beperkte arbeidshandicap		geen arbeidshandicap	
	%	%	%	%	%	N
kortgeschoolde arbeider	5,4	26,1	68,5	100,0	1434	
geschoolde arbeider of technicus	3,5	20,6	75,9	100,0	1649	
uitvoerend bediende	2,2	15,1	82,7	100,0	3651	
zorgfunctie	4,1	20,4	75,5	100,0	1513	
onderwijsfunctie	1,7	13,8	84,5	100,0	1338	
middenkader of professional	1,3	10,3	88,4	100,0	2421	
kader of directie	0,9	8,1	91,0	100,0	753	

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2019

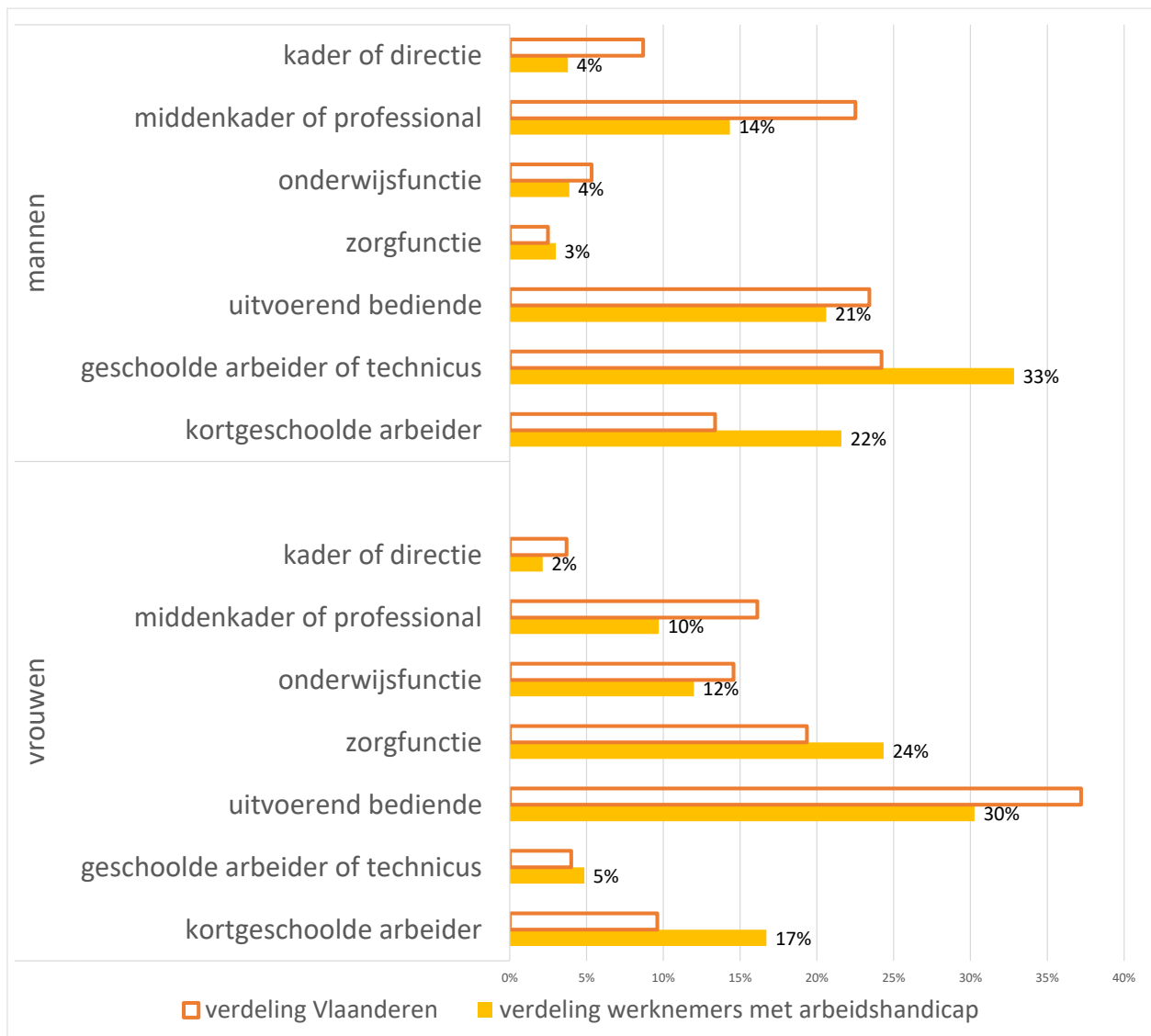
Figuur 5: Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar beroepsgroep, 2019



Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2019

In onderstaande figuur gaan we voor zowel de mannen als de vrouwen met een arbeidshandicap na in welke beroepsgroepen ze oververtegenwoordigd (ondervertegenwoordigd) zijn.

Figuur 6: Vergelijking verdeling werknemers met arbeidshandicap en verdeling alle werknemers naar beroepsgroep, 2019



Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2019

De figuur laat zien dat bij de mannen met een arbeidshandicap de arbeiders (kortgeschoold en geschoold) vaker voorkomen dan we zouden verwachten op basis van de verdeling in de Vlaamse arbeidsmarkt. Bij de vrouwen is dit zo bij de kortgeschoolde arbeiders en in de zorgfuncties.

1.4 Werknemers met een arbeidshandicap naar sector

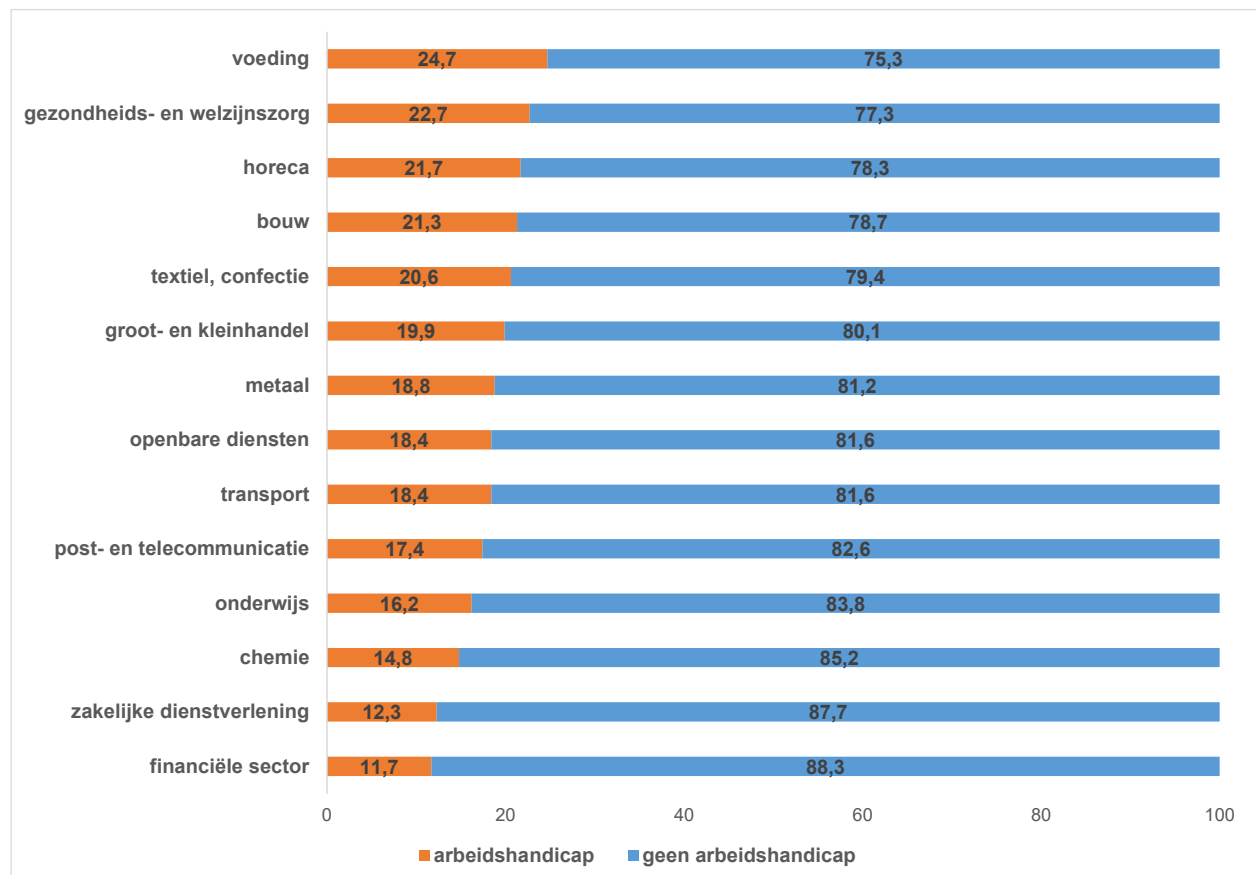
Het aandeel van de werknemers dat 'in erge' mate hinder ondervindt door een arbeidshandicap of langdurige aandoening/ziekte (zware arbeidshandicap) is het grootst in de voedingssector (5,4%), de gezondheids- en welzijnszorg (3,6%), de textiel- en confectie (3,5%) en horeca (3,1%). Het aandeel van de werknemers dat 'in zekere mate' hinder ondervindt door een arbeidshandicap of langdurige aandoening/ziekte (beperkte arbeidshandicap) is het grootst in de voeding (19,3%), de gezondheids- en welzijnszorg (19,1%), de horeca (18,6%) en de bouw (18,4%)

Tabel 4: Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar sector, 2019

sector	zware arbeidshandicap		beperkte arbeidshandicap		geen arbeidshandicap	
	%	%	%	%	%	N
textiel, confectie	3,5	17,0	79,4	100,0	141	
metaal	1,9	16,9	81,2	100,0	904	
bouw	2,9	18,4	78,7	100,0	553	
voeding	5,4	19,3	75,3	100,0	368	
chemie	1,8	13,0	85,2	100,0	609	
groot- en kleinhandel	2,7	17,2	80,1	100,0	850	
horeca	3,1	18,6	78,3	100,0	161	
zakelijke dienstverlening	1,5	10,9	87,7	100,0	754	
transport	2,1	16,4	81,6	100,0	477	
post- en telecommunicatie	2,7	14,7	82,6	100,0	258	
financiële sector	1,9	9,7	88,3	100,0	463	
openbare diensten	2,5	15,8	81,6	100,0	1433	
gezondheids- en welzijnszorg	3,6	19,1	77,3	100,0	2460	
onderwijs	2,2	14	83,8	100,0	1680	

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2019

Figuur 7: Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar sector, 2019



Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers, 2019

1.5 Samenvatting

Het aandeel werknemers met een arbeidshandicap neemt sinds het begin van de werkbaarheidsmetingen toe en loopt in 2019 op tot bijna één op de vijf werknemers. (18,9%): 16,2% geeft aan een beperkte arbeidshandicap te ervaren, 2,7% spreekt over een zware

arbeidshandicap. Dit betekent dat op de Vlaamse arbeidsmarkt heel wat werknemers met een arbeidshandicap aan het werk zijn. Ze zijn soms jong, hooggeschoold of zijn aan de slag als (midden) kader, maar ze zijn oververtegenwoordigd bij de 50-plussers, de geschoolde arbeiders/technici en de zorgmedewerkers. Voor deze deelgroepen loopt het aandeel met een arbeidshandicap op tot één op de vier. De kortgeschoolde arbeiders -vaak oudere werknemers- spannen de kroon. Bij deze werknemers rapporteert bijna één op de drie een arbeidshandicap.

Wat daarnaast opvalt is dat niettegenstaande het aandeel werknemers met een arbeidshandicap voor vrouwen (19,8%) en mannen (17,8%) vrij dicht bij elkaar ligt, dat niet zo is voor de jobs die ze uitoefenen. Waar bij de mannen met een arbeidshandicap vooral de arbeiders (kortgeschoold en geschoold) oververtegenwoordigd zijn is dat bij de vrouwen vooral bij de kortgeschoolde arbeiders en in de zorgberoepen.

De sectorinvalshoek leert dan er in de sectoren voeding, welzijn en zorg, horeca, bouw en textiel/confectie meer dan één op de vijf werknemers kampen met een arbeidshandicap. In deze sectoren schommelt het aandeel werknemers met een zware arbeidshandicap tussen de 2,9% (bouw) en de 5,4% (voeding).

2 Werkbaarheidssituatie van werknemers met een arbeidshandicap

In dit hoofdstuk nemen we de werkbaarheidssituatie van werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap onder de loep en vergelijken deze met hun collega's die geen hinder ondervinden door een arbeidshandicap of langdurige ziekte/aandoening. We kijken hoe de werkbaarheidsgraad het afgelopen decennium geëvolueerd is en nemen de kengetallen voor vier werkbaarheidsknelpunten en zes werkbaarheidsrisico's onder de loep. We ronden het hoofdstuk af met het uittekenen van een risicoprofiel (voor werknemers met een arbeidshandicap) voor werkstressklachten, motivatieproblemen, onvoldoende leermogelijkheden en een problematische werk-privécombinatie.




2.1 De werkbaarheidsgraad

De notie 'werkbaarheid' wordt in de werkbaarheidsmonitor geconcretiseerd aan de hand van vier kwaliteitscriteria: psychische vermoeidheid (werkstress), welbevinden in het werk (motivatie, werkbetrokkenheid), leermogelijkheden en werk-privébalans. De werkbaarheidsgraad verwijst naar het percentage werknemers dat een kwaliteitsvolle job heeft en bijgevolg geen knelpunten signaleert voor alle vier genoemde werkbaarheidscriteria.

Het percentage werkbaar jobs ligt beduidend lager bij de werknemers met een arbeidshandicap. In 2019 heeft 15,2% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, 32,9% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 54,1% van de werknemers zonder arbeidshandicap, een werkbaar job. Bij de werknemers met een zware arbeidshandicap noteren we geen significante verschuivingen tussen 2007 en 2019. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap zien we een geleidelijke verbetering van de werkbaarheidsgraad in de periode 2007 – 2013, daarna is er sprake van een significante terugval van de werkbaarheidsgraad van 41,3% (2013) over 36,2% (2016) tot 32,9% (2019). De werkbaarheidsvergelijking van 2019 met de nulmeting 2007 toont voor de werknemers een daling van de werkbaarheidsgraad maar enkel

voor de werknemers zonder arbeidshandicap kunnen we spreken van een daling die we als statistisch significant kunnen bestempelen.

Tabel 5: Evolutie van de werkbaarheidsgraad bij werknemers met en zonder een (zware of beperkte) arbeidshandicap op de Vlaamse arbeidsmarkt

		2007	2010	2013	2016	2019
		%	%	%	%	%
geen arbeidshandicap		57,8	57,9	58,1	54,7	54,1
	N	7.237	6.586	12.236	8.726	10.074
beperkte arbeidshandicap		36,2	38,1	41,3	36,2	32,9
	N	1.185	1.199	2.327	1.623	1.999
zware arbeidshandicap		19,2	23,9	22,0	21,2	15,2
	N	156	134	322	241	336

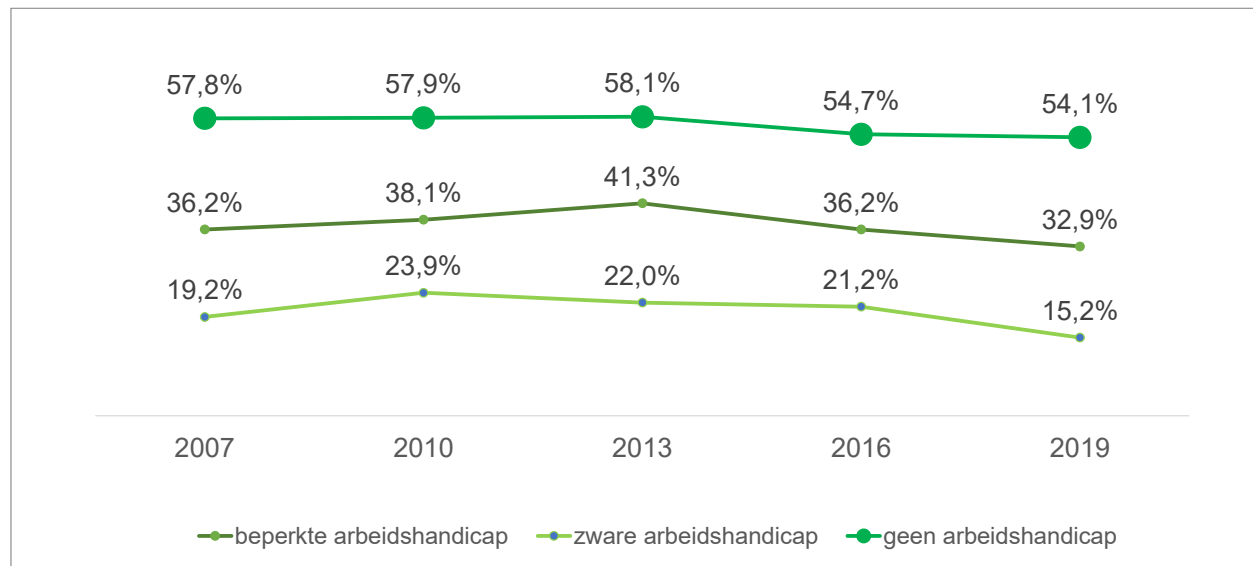
Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2019

Leeswijzer:

- ▀ **Cijfers in het groen/rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) stijging/daling van de werkbaarheidsgraad ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) stijging/daling van de werkbaarheidsgraad bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019.

Onderstaande figuur brengt de werkbaarheidsevolutie tussen 2007 en 2019 van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap, de werknemers met een zware arbeidshandicap en deze zonder arbeidshandicap, visueel in beeld.

Figuur 8: Evolutie van de werkbaarheidsgraad bij werknemers met en zonder een (zware of beperkte) arbeidshandicap op de Vlaamse arbeidsmarkt, 2007-2019



Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2019

De lage werkbaarheidscijfers voor werknemers met een arbeidshandicap komen niet zomaar uit de lucht vallen. Zij vinden hun oorsprong in de werkbaarheidsknelpunten. In de volgende paragraaf gaan we hierop verder in.

2.2 De werkbaarheidsknelpunten

De beoordeling van de werkbaarheid van een job (en daarmee de werkbaarheidsgraad) wordt afgeleid uit informatie van de vier werkbaarheidsindicatoren: psychische vermoeidheid (werkstress), welbevinden in het werk (werkbetrokkenheid, motivatie), leermogelijkheden in de job (kansen op blijven en competentie-ontwikkeling) en werk-privé-balans (combinatie van arbeid met gezin en sociaal leven).

Tabel 6: Overzicht en omschrijving werkbaarheidsindicatoren Vlaamse werkbaarheidsmonitor

Indicator	Omschrijving
Psychische vermoeidheid	de mate waarin de door psychosociale arbeidsbelasting opgebouwde (mentale) vermoeidheid recuperabel is dan wel leidt tot spanningsklachten en verminderd functioneren <i>(problemen met) werkstress</i>
Welbevinden in het werk	de mate waarin werknemers door de aard van de job(inhoud) werkbetrokken zijn/blijven dan wel gedemotiveerd raken <i>(problemen met) werkbetrokkenheid en motivatie</i>
Leermogelijkheden	de mate waarin werknemers door formele opleidingskansen en de dagdagelijkse ervaring op de werkplek hun competenties al dan niet op peil kunnen houden en verder ontwikkelen i.f.v. hun inzetbaarheid op langere termijn <i>(onvoldoende) kansen op blijven/competentieontwikkeling</i>
Werk-privé-balans	de mate waarin de taakeisen in de werksituatie al dan niet belemmerende effecten hebben op de handelingsmogelijkheden in de 'thuis'situatie <i>(problemen met) combinatie van arbeid met privé-leven</i>

Voor elk van de vier werkbaarheidsdimensies en -indicatoren zijn grenzen bepaald die aangeven of de situatie al dan niet (acuut) problematisch is (Bourdeaud'hui, Janssens, Vanderhaeghe, 2019b). Bij een problematische situatie spreken we over een werkbaarheidsknelpunt, bij een acuut-problematische situatie over een acuut werkbaarheidsknelpunt. In de werkbaarheidsmonitor wordt met andere woorden met 'gelede kengetallen' gewerkt. Naar analogie met de kleurensymboliek van een verkeerslicht, wordt niet enkel een problematische groep afgebakend en becijferd ('oranje knipperlicht' - knelpunt), maar daarbinnen ook een subgroep die als 'acuut problematisch' kan gelabeld worden ('rood alarmsignaal' - acuut knelpunt).

Niet problematische, problematische en acuut-problematische situaties worden voor de onderscheiden werkbaarheidsdimensies als volgt benoemd:

Tabel 7: Terminologie voor de kengetallen voor de werkbaarheidsindicatoren

	Niet problematisch = geen knelpunt	Problematisch = knelpunt	Acuut-problematisch = acuut knelpunt
Psychische vermoeidheid	geen werkstress	werkstressproblemen	symptomen burn-out
Welbevinden in het werk	geen motivatieproblemen	motivatieproblemen	ernstige demotivatie
Leermogelijkheden	voldoende leermogelijkheden	onvoldoende leermogelijkheden	ernstig leerdeficit
Werk-privé-balans	haalbare werk-privé- combinatie	problemen werk-privé- combinatie	acuut werk-privé-conflict







In dit hoofdstuk nemen we de (evolutie in de) kengetallen voor de vier werkbaarheidsindicatoren onder de loep en vergelijken we de gegevens van werknemers met een (zware) arbeidshandicap met die voor de (controle)groep van werknemers zonder arbeidshandicap.

2.2.1 Werkstress en burn-out

In 2019 worden 52,9% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 73,4% van de werknemers met een zware arbeidshandicap geconfronteerd met werkstressproblemen. Bij respectievelijk 21,6% en 36,4% is zijn de problemen met werkstress zo hoog dat we kunnen spreken van burn-outsymptomen.

Dit betekent dat bij de groep zware arbeidshandicap met werkstressproblemen bij één op de twee de werkstressproblemen zo hoog zijn dat er sprake is van burn-outsymptomen (36,4% t.o.v. 73,4%). Bij de werknemers zonder arbeidshandicap ligt deze verhouding lager namelijk één op de drie (11,3% t.o.v. 32,4%).

Tabel 8: Evolutie 2007-2019 van het aandeel met werkstressproblemen en burn-outsymptomen bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.

		2007	2010	2013	2016	2019
		%	%	%	%	%
geen arbeidshandicap	 werkstressproblemen	25,2	26,4	25,8	30,5	32,4
	 symptomen burn-out	7,8	7,8	8,0	10,5	11,3
	N	7.970	7.255	12.740	8.964	10.394
beperkte arbeidshandicap	 werkstressproblemen	45,9	45,1	42,4	49,2	52,9
	 symptomen burn-out	18,0	16,1	15,5	19,1	21,6
	N	1.320	1.314	2.433	1.688	2.077
zware arbeidshandicap	 werkstressproblemen	64,5	63,8	62,9	64,0	73,4
	 symptomen burn-out	30,2	31,2	30,0	34,0	36,4
	N	172	141	340	247	346

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2019

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen/rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019.
- De acut-problematische **categorie met het rode balkje** is een subgroep binnen de problematische categorie (oranje balkje) maar het aandeel wordt gepercenteerd op de totale deelpopulatie.







Bij de werknemers met een arbeidshandicap is het aandeel met werkstressproblemen significant toegenomen sinds de nulmeting (2007). Dit is ook zo voor de symptomen burn-out bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap. Bij de werknemers met een zware handicap is de toename van het aandeel werknemers met symptomen van burn-out niet significant. De bevindingen over de evolutie van de werkstress/burn-out bij de werknemers met een arbeidshandicap sluiten goed aan bij deze voor de werknemers zonder arbeidshandicap. Het aandeel werknemers met werkstressproblemen en/of symptomen van burn-out is bij de werknemers zonder arbeidshandicap ook gestegen.

2.2.2 Motivatie

In 2019 signaleren 29,3% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 43,2% van de werknemers met een zware arbeidshandicap motivatieproblemen. Bij respectievelijk 16,5% en 22,2% is er sprake van ernstige demotivatie. Tussen de opeenvolgende metingen en over de

volledige meetperiode 2007-2019 registreren we bij deze werknemers een niet-significante toename. Uitzondering hierop is de toename bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap van het aandeel met ernstige demotivatie van 13,4% (2007) naar 16,5% (2019), die wel statistisch significant is.

Tabel 9: Evolutie 2007-2019 van het aandeel met (ernstige) motivatieproblemen bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.

		2007	2010	2013	2016	2019
		%	%	%	%	%
geen arbeidshandicap	 motivatieproblemen	16,0	14,6	16,4	17,9	18,7
	 ernstige demotivatie	6,7	6,2	6,9	7,2	8,3
	N	7.983	7.266	12.770	8.987	10.399
beperkte arbeidshandicap	 motivatieproblemen	28,1	25,3	24,2	26,6	29,3
	 ernstige demotivatie	13,4	12,6	12,6	13,5	16,5
	N	1.316	1.309	2.438	1.668	2.075
zware arbeidshandicap	 motivatieproblemen	39,9	41,3	36,7	37,1	43,2
	 ernstige demotivatie	22,0	21,7	20,9	19,8	22,2
	N	173	143	335	248	374

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2019

Leeswijzer:







- **Cijfers in het groen/rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019.
- De acuut-problematische **categorie met het rode balkje** is een subgroep binnen de problematische categorie (oranje balkje) maar het aandeel wordt gepercenteerd op de totale deelpopulatie.

De bevindingen over de evolutie van de (ernstige) motivatieproblemen bij de werknemers met een arbeidshandicap lijken aan te sluiten bij deze voor de werknemers zonder arbeidshandicap. Het aandeel werknemers met (ernstige) motivatieproblemen neemt toe, al is deze toename niet steeds voldoende groot om ze als significant te kunnen bestempelen.

2.2.3 Leermogelijkheden

In 2019 heeft 26,3% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap af te rekenen met onvoldoende leermogelijkheden en bij 9,3% is er sprake van een ernstig leerdeficit. Bij de werknemers met een zware arbeidshandicap gaat het om respectievelijk 39,4% en 18,1%. Over de volledige meetperiode 2007-2019 registreren we bij deze werknemers een niet-significante daling op het vlak van leermogelijkheden. Uitzondering hierop is de daling bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap van het aandeel met een ernstig leerdeficit van 12,2% (2007) naar 9,3% (2019), een daling die wel statistisch significant is .

Tabel 10: Evolutie 2007-2019 van het aandeel met onvoldoende leermogelijkheden bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.

	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%
 onvoldoende leermogelijkheden	17,7	16,3	15,9	15,3	13,8
 ernstig leerdeficit	6,3	5,6	5,5	4,8	4,3
N	7.371	6.703	12.423	8.947	10.350
 onvoldoende leermogelijkheden	29,2	26,8	25,9	26,4	26,3
 ernstig leerdeficit	12,2	10,4	8,9	11,5	9,3
N	1.207	1.224	2.380	1.671	2.057
 onvoldoende leermogelijkheden	46,3	39,0	34,6	35,3	39,4
 ernstig leerdeficit	19,4	18,4	16,6	13,7	18,1
N	160	136	332	255	343

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2019

Leeswijzer:







- Cijfers in het groen/rood wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een groen/rood kader wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019.
- De acuut-problematische **categorie met het rode balkje** is een subgroep binnen de problematische categorie (oranje balkje) maar het aandeel wordt gepercentageerd op de totale deelpopulatie.

De bevindingen over de evolutie van het aandeel werknemers met onvoldoende leermogelijkheden/ernstig leerdeficit bij de werknemers met een arbeidshandicap lijken aan te sluiten bij deze voor de werknemers zonder arbeidshandicap. Het aandeel werknemers met onvoldoende leermogelijkheden/ernstig leerdeficit lijkt af te nemen, al is deze afname niet steeds voldoende groot om ze als significant te kunnen bestempelen.

2.2.4 Werk-privébalans

In 2019 hebben 16,3% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 27,7% van de werknemers met een zware arbeidshandicap problemen met de werk-privécombinatie. Voor respectievelijk 3,8% en 13,8% zijn die problemen acuut. Tussen de opeenvolgende metingen en over de volledige meetperiode 2007-2019 registreren we bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap nauwelijks een verschil, bij werknemers met een zware arbeidshandicap is er sprake van een (niet significante) toename van het aandeel met een (acuut) onevenwicht in de werk-privébalans.

Tabel 11: Evolutie 2007-2019 van het aandeel met een (acuut) problematische werk-privébalans bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.

		2007	2010	2013	2016	2019
		%	%	%	%	%
geen arbeidshandicap	 problemen werk-privé-combinatie	9,5	9,6	9,8	11,1	11,6
	 acuut werk-privé-conflict	2,1	2,1	2,3	2,7	3,1
	N	8.012	7.307	12.778	8.993	10.438
beperkte arbeidshandicap	 problemen werk-privé-combinatie	16,8	14,4	13,8	15,8	16,3
	 acuut werk-privé-conflict	3,8	3,1	3,7	4,5	3,8
	N	1.328	1.323	2.453	1.695	2.083
zware arbeidshandicap	 problemen werk-privé-combinatie	24,3	27,8	27,2	29,3	27,7
	 acuut werk-privé-conflict	8,1	7,6	11,8	10,2	13,8
	N	173	144	338	246	347

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2019

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen/rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019.
- De acuut-problematische **categorie met het rode balkje** is een subgroep binnen de problematische categorie (oranje balkje) maar het aandeel wordt gepercenteerd op de totale deelpopulatie.

De bevindingen over de evolutie van het aandeel werknemers met (acute) problemen in de werk-privécombinatie bij de werknemers met een zware arbeidshandicap lijken aan te sluiten bij deze voor de werknemers zonder arbeidshandicap. Het aandeel werknemers met een (acuut) onevenwicht in de werk-privécombinatie neemt toe, al is deze toename niet voldoende groot om ze als significant te kunnen bestempelen. Deze vaststelling kunnen we niet doen voor werknemers met een beperkte arbeidshandicap.

2.3 De werkbaarheidsrisico's

Werknemers met een arbeidshandicap worden meer dan de werknemers zonder arbeidshandicap geconfronteerd met werkbaarheidsknelpunten. Deze knelpunten vinden (deels) hun oorzaak in de arbeidssituatie waarin de werknemers met een arbeidshandicap terecht komen. Omdat het vanuit beleidsoogpunt uiteraard relevant is om de werkbaarheid van jobs oorzakelijk te kunnen duiden (*wat maakt werk (on)werkbaar?*), wordt in de werkbaarheidsmonitor ook gepeild naar een aantal kenmerken van de arbeidssituatie die de kwaliteit van jobs bedreigen dan wel bevorderen.

In de monitor voor werknemers worden zes jobkenmerken via zogenaamde risico-indicatoren in kaart gebracht: werkdruk, emotionele belasting, taakvariatie (afwisseling in het werk), autonomie (zelfstandigheid in het werk), ondersteuning door de directe leiding en (belastende fysieke) arbeidsomstandigheden.

Tabel 12: Overzicht en omschrijving risico-indicatoren Vlaamse werkbaarheidsmonitor

Indicator	Omschrijving
Werkdruk	de mate van arbeidsbelasting vanuit kwantitatieve taakeisen, zoals werkvolume, werktempo, deadlines
Emotionele belasting	de mate van arbeidsbelasting vanuit contactuele taakeisen, inz. bij omgang met klanten (patiënten, leerlingen) of coördinatieopdrachten
Taakvariatie	de mate waarin de functie-inhoud een afwisselend takenpakket omvat en beroep doet op vaardigheden van werknemers
Autonomie	de mate waarin werknemers invloed hebben op de planning en organisatie van hun eigen werk – ‘regelmogelijkheden’
Ondersteuning directe leiding	de mate waarin werknemers door hun rechtstreekse chef adequaat gecoacht en sociaal gesteund worden
Arbeidsomstandigheden	de mate waarin werknemers blootgesteld worden aan fysieke inconvenïenten in de werkomgeving en lichamelijke belasting

Ook voor deze zes werkbaarheidsrisico's zijn grenzen bepaald die aangeven of de situatie al dan niet (acuut) problematisch is (Bourdeaud'hui, Janssens, Vanderhaeghe, 2019b). Niet problematische, problematische en acuut-problematische situaties worden voor de onderscheiden werkbaarheidsrisico's als volgt benoemd:







Tabel 13: Terminologie voor de kengetallen voor de risico-indicatoren

	Niet problematisch	Problematisch	Acuut-problematisch
Werkdruk	geen hoge werkdruk	hoge werkdruk	zeer hoge werkdruk
Emotionele belasting	geen emotioneel belastend werk	emotioneel belastend werk	emotionele overbelasting
Taakvariatie	geen routinematig werk	routinematig werk	extreem routinematig werk
Autonomie	voldoende autonomie	gebrek aan autonomie	acuut gebrek aan autonomie
Ondersteuning door de directe leiding	voldoende steun door de directe leiding	onvoldoende steun door de directe leiding	negatieve relatie met de directe leiding
Arbeidsomstandigheden	geen belastende arbeidsomstandigheden	belastende arbeidsomstandigheden	zeer hoge fysieke belasting

2.3.1 Werkdruk

Voor 44,8% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 51,9% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, is de werkdruk in 2019 hoog. Bij respectievelijk 21,5% en 34,3% is er sprake van zeer hoge werkdruk. Ten opzichte van 2013 is het aandeel met (zeer) hoge werkdruk bij werknemers met een arbeidshandicap sterk toegenomen.

Tabel 14: Evolutie 2007-2019 van het aandeel met een (acuut) problematische werkdruk bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.

		2007	2010	2013	2016	2019
		%	%	%	%	%
geen arbeidshandicap	 hoge werkdruk	28,9	29,4	27,6	35,4	35,7
	 zeer hoge werkdruk	11,2	11,3	10,1	14,9	15,5
	N	7.385	6.713	12.456	8.959	10.361
beperkte arbeidshandicap	 hoge werkdruk	39,6	38,2	34,7	42,8	44,8
	 zeer hoge werkdruk	18,4	16,4	14,9	21,3	21,5
	N	1.208	1.224	2.380	1.669	2.058
zware arbeidshandicap	 hoge werkdruk	46,8	46,0	43,7	48,2	51,9
	 zeer hoge werkdruk	27,2	25,5	22,9	32,0	34,3
	N	158	137	332	246	341

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2019

Leeswijzer:







- **Cijfers in het groen/rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019.
- De acuut-problematische **categorie met het rode balkje** is een subgroep binnen de problematische categorie (oranje balkje) maar het aandeel wordt gepercenteerd op de totale deelpopulatie.

De bevindingen over de evolutie 2007-2019 van het aandeel werknemers met (zeer) hoge werkdruk bij de werknemers met een arbeidshandicap komen overeen met deze voor de werknemers zonder arbeidshandicap. Het aandeel werknemers met een (zeer) hoge werkdruk neemt toe, al is deze toename bij de werknemers met een zware arbeidshandicap niet voldoende groot om ze als significant te kunnen bestempelen.

2.3.2 Emotionele belasting

In 2019 hebben 28,6% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 37% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, emotioneel belastend werk. Bij respectievelijk 7,7% en 13,5% is er sprake van emotionele overbelasting. Tussen de opeenvolgende metingen en over de volledige meetperiode 2007-2019 registreren we bij de werknemers met een zware arbeidshandicap een niet significante toename. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap zien we dat de verbetering die in 2013 geregistreerd werd (een daling van 25,7% tot 22,7% van het aandeel met emotioneel belastend werk), sinds 2016 geleidelijk verloren gaat.

Tabel 15: Evolutie 2007-2019 van het aandeel met een emotioneel belastend werk bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.

		2007	2010	2013	2016	2019
		%	%	%	%	%
geen arbeidshandicap	 emotioneel belastend werk	19,7	19,0	19,2	22,4	23,8
	 emotionele overbelasting	3,9	3,6	3,7	4,8	5,2
	N	7.375	6.716	12.442	8.952	10.354
beperkte arbeidshandicap	 emotioneel belastend werk	26,0	25,7	22,7	25,5	28,6
	 emotionele overbelasting	5,7	6,3	5,0	5,3	7,7
	N	1.204	1.218	2.382	1.668	2.053
zware arbeidshandicap	 emotioneel belastend werk	30,2	35,3	27,8	31,1	37,0
	 emotionele overbelasting	11,3	7,4	7,6	9,8	13,5
	N	159	136	331	254	341

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2019

Leeswijzer:







- **Cijfers in het groen/rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019.
- De acut-problematische **categorie met het rode balkje** is een subgroep binnen de problematische categorie (oranje balkje) maar het aandeel wordt gepercenteerd op de totale deelpopulatie.

De bevindingen over de evolutie van het aandeel werknemers met emotionele (over)belasting bij de werknemers met een arbeidshandicap lijken overeen te komen met deze voor de werknemers zonder arbeidshandicap. Het aandeel werknemers met emotionele (over)belasting neemt toe, al is deze toename bij de werknemers met een arbeidshandicap niet voldoende groot om ze als significant te kunnen bestempelen.

2.3.3 Taakvariatie

In 2019 hebben 30,4% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 35,4% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, routinematig werk. Bij respectievelijk 14,3% en 20,3% is er sprake van extreem routinematig werk. Bij de werknemers met een arbeidshandicap is het aandeel met (extreem) routinematig werk tussen 2007 en 2019 niet significant veranderd.

Tabel 16: Evolutie 2007-2019 van het aandeel met (extreem) routinematig werk bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.

		2007	2010	2013	2016	2019
		%	%	%	%	%
geen arbeidshandicap	 routinematig werk	22,3	21,7	22,2	22,0	21,0
	 extreem routinematig werk	9,8	9,6	9,7	9,4	9,0
	N	7.385	6.716	12.458	8.951	10.367
beperkte arbeidshandicap	 routinematig werk	29,3	27,3	29,4	31,5	30,4
	 extreem routinematig werk	14,1	14,1	12,3	14,9	14,3
	N	1.204	1.217	2.368	1.670	2.056
zware arbeidshandicap	 routinematig werk	38,6	35,8	34,3	44,3	35,4
	 extreem routinematig werk	18,4	20,4	18,4	20,6	20,3
	N	158	137	332	253	345

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2019

Leeswijzer:







- **Cijfers in het groen/rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019.
- De acut-problematische **categorie met het rode balkje** is een subgroep binnen de problematische categorie (oranje balkje) maar het aandeel wordt gepercenteerd op de totale deelpopulatie.

De bevindingen over de evolutie van het aandeel werknemers met (extreem) routinematig werk bij de werknemers met een arbeidshandicap lijken niet te stroken met deze voor de werknemers zonder arbeidshandicap. Enkel voor werknemers met een zware arbeidshandicap zien we een weliswaar niet significante daling van het aandeel werknemers met routinematig werk.

2.3.4 Autonomie

In 2019 worden 25,5% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 37,8% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, geconfronteerd met een gebrek aan autonomie in het werk. Voor respectievelijk 9,1% en 17,4% is er sprake van een acuut gebrek aan autonomie. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is het aandeel met een gebrek aan autonomie tussen 2007 en 2019 significant gedaald van 29,2% tot 25,5% en is het aandeel met een acuut gebrek aan autonomie significant gedaald van 12,3% tot 9,1%. Bij werknemers met een zware arbeidshandicap is de daling in de periode 2007-2019 niet significant.

Tabel 17: Evolutie 2007-2019 van het aandeel met onvoldoende autonomie bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.

		2007	2010	2013	2016	2019
		%	%	%	%	%
geen arbeidshandicap	 gebrek aan autonomie	18,3	17,7	17,3	17,5	16,4
	 acuut gebrek aan autonomie	6,4	5,4	5,8	5,3	4,5
	N	7.370	6.711	12.424	8.936	10.334
beperkte arbeidshandicap	 gebrek aan autonomie	29,2	28,0	26,0	27,1	25,5
	 acuut gebrek aan autonomie	12,3	12,2	8,7	10,0	9,1
	N	1.204	1.216	2.382	1.668	2.056
zware arbeidshandicap	 gebrek aan autonomie	40,6	32,6	30,9	30,4	37,8
	 acuut gebrek aan autonomie	22,5	14,1	11,8	14,6	17,4
	N	160	135	330	253	344

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2019

Leeswijzer:







- **Cijfers in het groen/rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019.
- De acuut-problematische **categorie met het rode balkje** is een subgroep binnen de problematische categorie (oranje balkje) maar het aandeel wordt gepercentageerd op de totale deelpopulatie.

De bevindingen over de evolutie van het aandeel werknemers met een arbeidshandicap met een (acuut) gebrek aan autonomie sluiten vrij goed aan bij deze voor de werknemers zonder arbeidshandicap. De daling van het aandeel werknemers met een (acuut) gebrek aan autonomie vinden we ook terug de werknemers met een beperkte arbeidshandicap (significant) en bij de werknemers met een zware arbeidshandicap (niet significant).

2.3.5 Ondersteuning door de directe leiding

In 2019 krijgen 21,1% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 25,1% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, onvoldoende steun van de directe leiding. Bij respectievelijk 8,3% en 13,4% is er sprake van een negatieve relatie met de directe leiding. Bij de werknemers met een arbeidshandicap registreren we over de volledige meetperiode 2007-2019 een (niet significante) afname van het aandeel werknemers dat onvoldoende kan rekenen op de steun van de leidinggevende.

Tabel 18: Evolutie 2007-2019 van het aandeel dat geconfronteerd wordt met onvoldoende steun vanuit/negatieve relatie met de directe leiding, bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.

		2007	2010	2013	2016	2019
		%	%	%	%	%
geen arbeidshandicap	 onvoldoende steun leiding	14,6	13,4	12,9	13,0	12,7
	 negatieve relatie met leiding	5,5	4,6	4,6	4,3	4,6
	N	7.369	6.719	12.436	8.944	10.339
beperkte arbeidshandicap	 onvoldoende steun leiding	23,4	21,1	20,6	19,2	21,1
	 negatieve relatie met leiding	9,9	8,6	8,4	7,8	8,3
	N	1.207	1.222	2.379	1.669	2.055
zware arbeidshandicap	 onvoldoende steun leiding	30,6	29,2	26,5	27,8	25,1
	 negatieve relatie met leiding	15,0	16,1	11,7	11,0	13,4
	N	160	137	332	255	343

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2019

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen/rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019.
- De acut-problematische **categorie met het rode balkje** is een subgroep binnen de problematische categorie (oranje balkje) maar het aandeel wordt gepercentageerd op de totale deelpopulatie.

De bevindingen over de evolutie van het aandeel werknemers met een gebrek aan ondersteuning door de leidinggevende sluiten nauw aan bij deze voor de werknemers zonder arbeidshandicap. De daling van het aandeel werknemers dat onvoldoende steun krijgt van de leidinggevende/negatieve relatie leidinggevende vinden we ook terug bij de werknemers met een arbeidshandicap, al zijn deze niet statistisch significant.

2.3.6 Arbeidsomstandigheden

In 2019 worden 28% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 35,9% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, geconfronteerd met belastende arbeidsomstandigheden. Bij respectievelijk 12,4% en 17,4% is er sprake van een zeer hoge fysieke belasting. Bij de werknemers met een arbeidshandicap is het aandeel met belastende arbeidsomstandigheden tussen 2007 en 2019 niet significant veranderd. De verbetering voor de werknemers met een beperkte arbeidshandicap op het vlak van belastende arbeidsomstandigheden in de periode 2010-2013 kon niet worden bevestigd.

Tabel 19: Evolutie 2007-2019 van het aandeel dat met belastende arbeidsomstandigheden geconfronteerd wordt, bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.

		2007	2010	2013	2016	2019
		%	%	%	%	%
geen arbeidshandicap	 belastende arbeidsomstandigheden	11,0	10,1	10,5	11,9	12,0
	 zeer hoge fysieke belasting	4,0	3,1	3,5	4,3	3,9
N		7.855	7.211	12.665	9.033	10.490
beperkte arbeidshandicap	 belastende arbeidsomstandigheden	27,5	25,7	22,5	27,9	28,0
	 zeer hoge fysieke belasting	11,3	9,6	8,1	11,8	12,4
N		1.298	1.301	2.427	1.698	2.103
zware arbeidshandicap	 belastende arbeidsomstandigheden	33,1	33,8	30,0	32,7	35,9
	 zeer hoge fysieke belasting	21,7	16,5	14,1	15,7	17,4
N		166	139	340	254	348

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2007-2019

Leeswijzer:

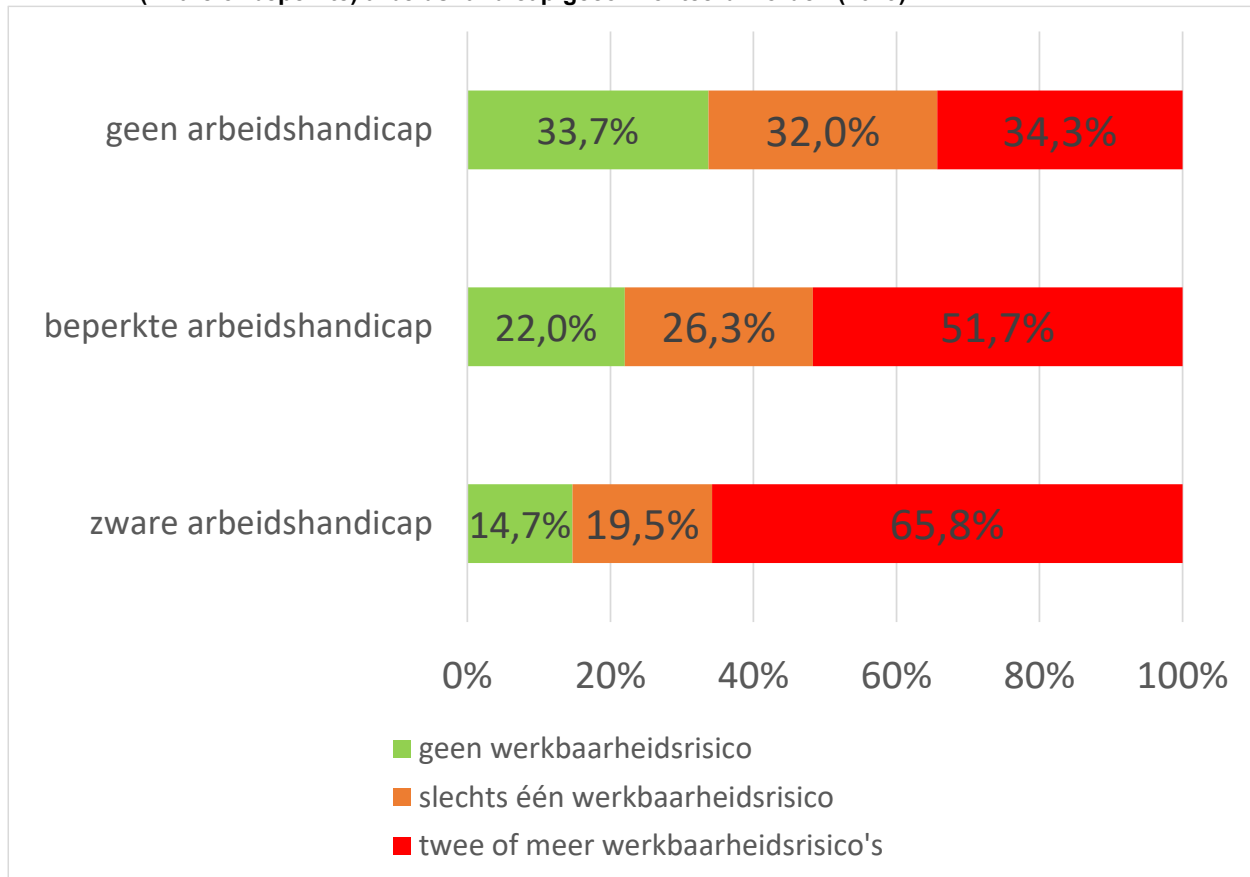
- **Cijfers in het groen/rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen ten opzichte van het vorig meetpunt. Cijfers in een **groen/rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) verbetering/verslechtering in de kengetallen bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019.
- De acuut-problematische **categorie met het rode balkje** is een subgroep binnen de problematische categorie (oranje balkje) maar het aandeel wordt gepercenteerd op de totale deelpopulatie.

De bevindingen over de evolutie van het aandeel werknemers met (zeer) hoge fysieke belasting lijken slechts gedeeltelijk te stroken met deze voor werknemers zonder arbeidshandicap. Met uitzondering van de zeer hoge fysieke belasting voor werknemers met een zware arbeidshandicap is er telkens sprake van een niet-significante toename van het aandeel werknemers met een (zeer) hoge fysieke belasting.

2.3.7 Een cumulatie van werkbaarheidsrisico's

Voor elk van de werkbaarheidsrisico's ligt het aandeel werknemers dat ermee geconfronteerd wordt hoger bij werknemers met een arbeidshandicap. Dit maakt dat er zich bij deze werknemers ook 'cumul' van de risico's manifesteert. In onderstaande tabel geven we weer dat met hoeveel van de zes risico's de werknemer gemiddeld wordt geconfronteerd.

Figuur 9: Aantal werkbaarheidsrisico's waarmee werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap geconfronteerd worden (2019)



Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2019

Uit de figuur blijkt dat 66% van de werknemers met een zware arbeidshandicap twee of meer werkbaarheidsrisico's combineren. Bij de werknemers met een beperkte handicap is dat net de helft van de werknemers.

2.4 Risicoprofiel voor werknemers met een arbeidshandicap

Werkbaarheidsknelpunten gaan hand in hand met risico's in de arbeidssituatie, dit is bijgevolg ook zo voor werknemers met een arbeidshandicap.

In dit onderdeel tekenen we voor de werknemers met een (beperkte of zware) arbeidshandicap een risicoprofiel uit voor werkstressklachten, motivatieproblemen, onvoldoende leermogelijkheden en een problematische werk-privébalans. Voor elk werkbaarheidsknelpunt gaan we na hoe ernstig de verschillende werkbaarheidsrisico's zijn. Voor het bepalen van de ernstgraad combineren we twee soorten informatie:

- hoeveel mensen worden met een bepaald werkbaarheidsrisico geconfronteerd (op de x-as van elke figuur is aangegeven welk percentage zich in een problematische situatie bevindt voor elk van de zes werkbaarheidsrisico's).

- hoe sterk hangt een bepaald werkbaarheidsrisico samen met een bepaald werkbaarheidsknelpunt (op de y-as wordt aangegeven hoe sterk het effect is van elk risico ten aanzien van het werkbaarheidsknelpunt.²)

Deze risicoprofielen verschaffen ons inzicht in de relevantie van diverse risicofactoren in de arbeidssituatie van werknemers met een arbeidshandicap: een risico is ernstiger naarmate er meer werknemers mee geconfronteerd worden én er een grotere kans bestaat dat werknemers door dit risico met een specifiek werkbaarheidsknelpunt af te rekenen krijgen.

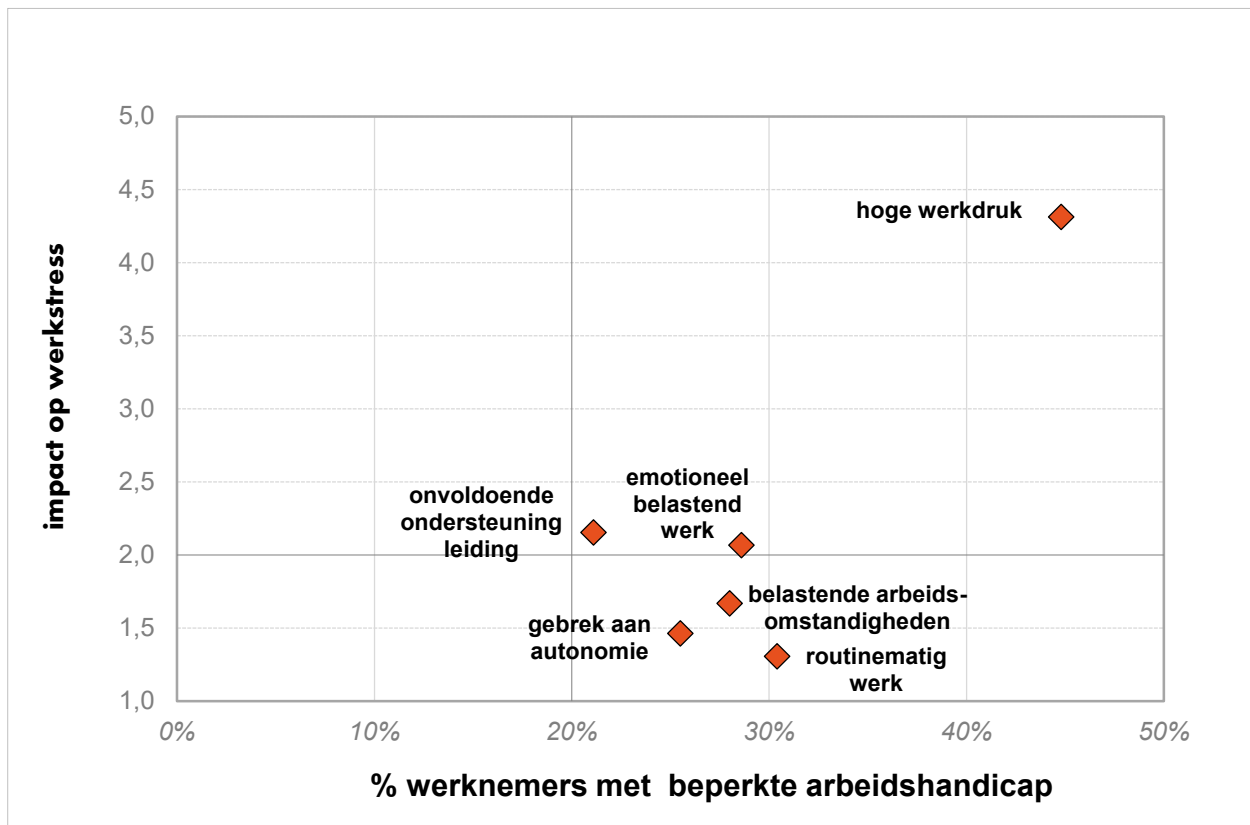
In wat volgt bespreken we achtereenvolgens de risicoprofielen voor werkstress, motivatie, leermogelijkheden en werk-privé-balans voor werknemers met een arbeidshandicap.

2.4.1 Risicoprofiel voor werkstress

Ongeveer de helft van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap ervaart werkstress: (52,9%). Bij de werknemers met een zware arbeidshandicap loopt dit op tot bijna drie kwart van de werknemers (73,4%). Dit zijn hoge aandelen waarbij verschillende oorzaken kunnen spelen. Een aantal hiervan liggen in de arbeidssituatie: het werk niet goed georganiseerd, de communicatie verloopt niet vlot of ontstaan er problemen doordat leidinggevendenden hun personeel niet goed aansturen. Figuren 10 en 11 illustreren de 'ernstgraad' van zes werkstressrisico's in de arbeidssituatie voor werknemers met een beperkte en werknemers met een zware arbeidshandicap.

² Op basis van de kengetallen voor de onderscheiden risico-indicatoren en de recent gepubliceerde analyses over de samenhang tussen werkbaarheids- en risico-indicatoren (Bourdeaud'hui, Janssens, Vanderhaeghe, 2020), kunnen we een aantal risicoprofielen 'op maat van de werknemers met een arbeidshandicap' construeren. De waarden op de y-as (sterkte van het effect) zijn odds ratio's uit de multivariate analyse die gedocumenteerd is in het rapport

Figuur 10: Risicoprofiel voor werkstressproblemen bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap, 2019



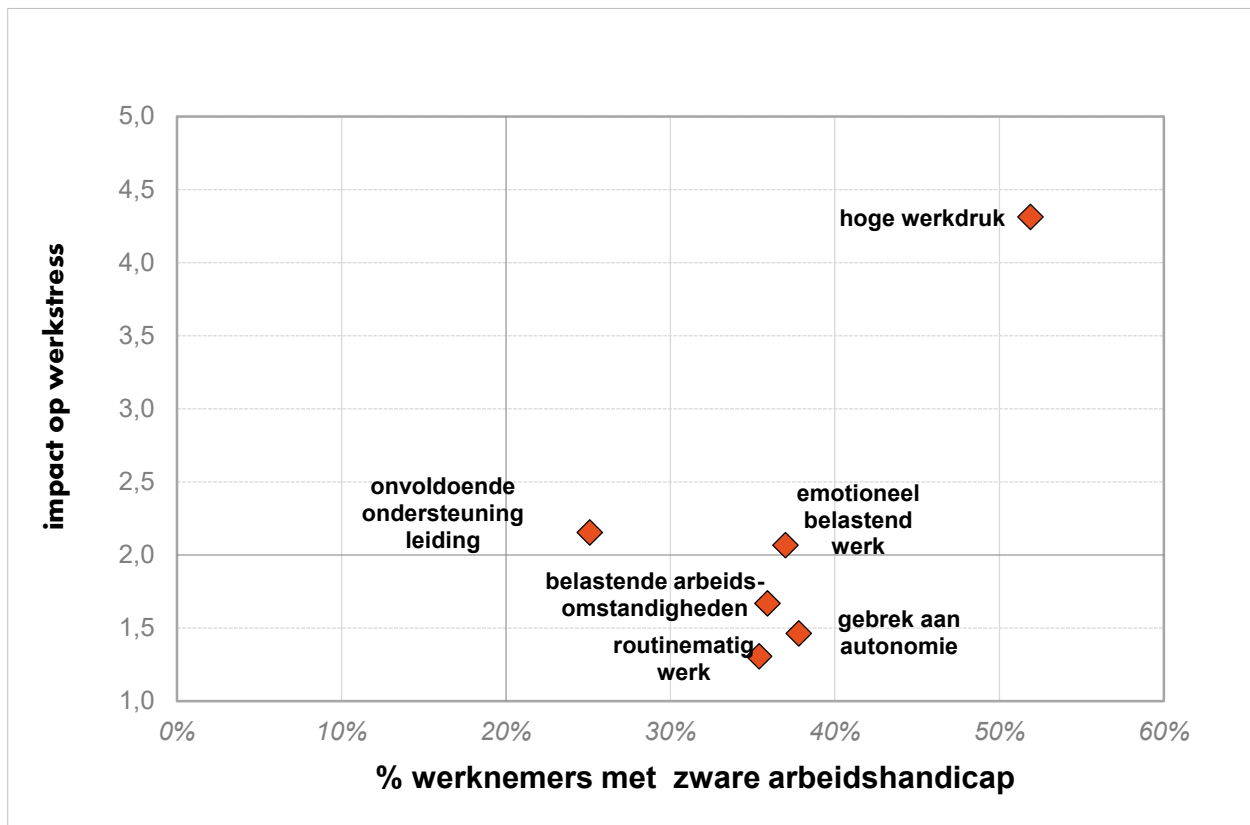
Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2019

Leeswijzer figuren 10 en 11

De figuren verschaffen ons inzicht in de relevantie van diverse risicofactoren voor het ontstaan van werkstressproblemen bij werknemers met een arbeidshandicap. De ernstgraad van specifieke risicofactoren wordt bepaald door 2 elementen:

1. De impact van een specifieke risicofactor (verticale positionering van de onderscheiden buttons, berekend o.b.v. een logistische regressie-analyse en de daaruit resulterende odds ratio's). Zo vormt een hoge werkdruk (ruim verviervoudiging van de kansverhouding werkstress/geen werkstress) duidelijk een hoger risico voor het ontstaan van werkstress dan een gebrek aan autonomie in het werk (de kansverhouding werkstress/geen werkstress verhoogt met factor anderhalf).
2. Het aandeel werknemers dat zich in een problematische situatie voor een specifieke risicofactor bevindt (horizontale positie van de onderscheiden buttons). Zo zijn er meer werknemers die met een hoge werkdruk dan met onvoldoende ondersteuning door de directe leiding worden geconfronteerd.

Figuur 11: Risicoprofiel voor werkstressproblemen bij werknemers met een zware arbeidshandicap, 2019



Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2019

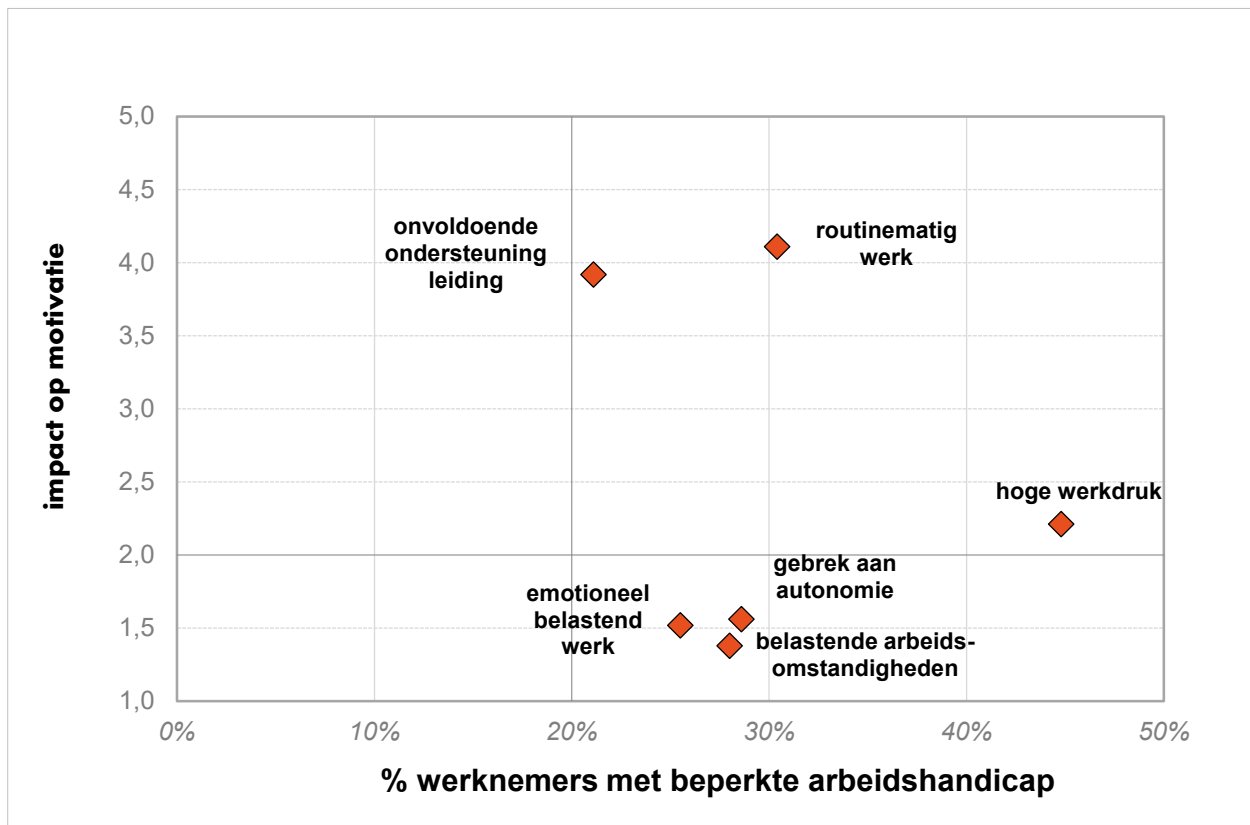
Werkdruk vormt duidelijk de meest ernstige risicofactor voor werkstress bij werknemers met een arbeidshandicap. Hoge werkdruk komt niet alleen vaak voor, maar verhoogt ook aanzienlijk de kans op werkstressproblemen (een verviervoudiging van de kansverhouding). 44,8% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 51,9% van de werknemers met een zware arbeidshandicap worden met een hoge werkdruk geconfronteerd in hun job.

Ook een gebrek aan ondersteuning door de directe leiding en de emotionele werkbelasting manifesteren zich als een relevant risico (verdubbeling van de kansverhouding werkstress/geen werkstress). Van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap ervaart 21,1% onvoldoende ondersteuning door de directe leiding en heeft 28,6% emotioneel belastend werk. Bij de werknemers met een zware arbeidshandicap is dat respectievelijk 25,1% en 37%.

2.4.2 Risicoprofiel voor motivatieproblemen

Bij de werknemers met een beperkte handicap wordt ongeveer drie op de tien geconfronteerd met motivatieproblemen. Indien er sprake is van een erge arbeidshandicap is dit meer dan vier op de tien. Hiervoor zijn verschillende oorzaken. Een aantal hiervan liggen in de arbeidssituatie: een weinig afwisselende job, onvoldoende regelmogelijkheden, gebrekkige aansturing van de leidinggevende. In figuren 12 en 13 wordt de 'ernstgraad' van zes motivatierisico's in de arbeidssituatie van werknemers met een arbeidshandicap geïllustreerd.

Figuur 12: Risicoprofiel voor motivatieproblemen bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap, 2019



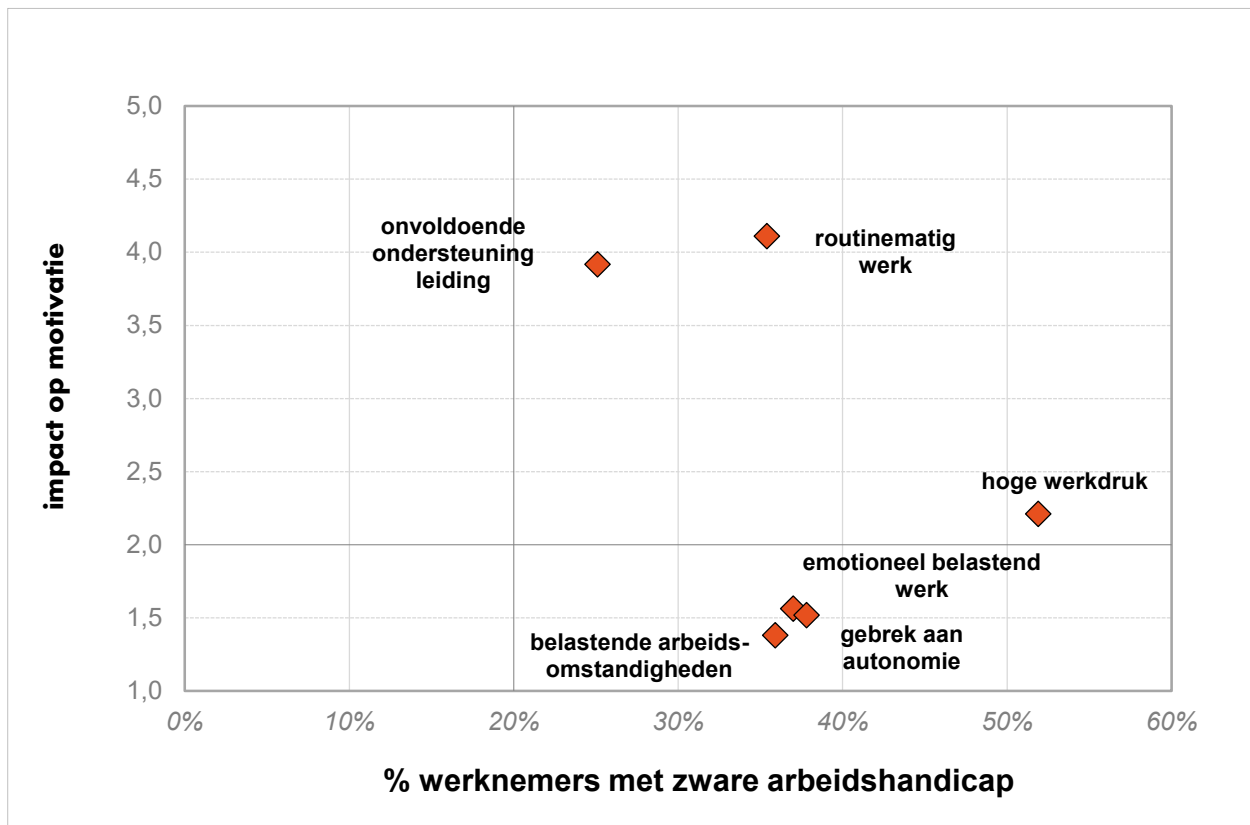
Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2019

Leeswijzer figuren 12 en 13:

De figuren verschaffen ons inzicht in de relevantie van diverse risicofactoren voor het ontstaan van motivatieproblemen bij werknemers met een arbeidshandicap. De ernstgraad van specifieke risicofactoren wordt bepaald door 2 elementen:

1. De impact van een specifieke risicofactor (verticale positionering van de onderscheiden buttons, berekend o.b.v. een logistische regressie-analyse en de daaruit resulterende odds ratio's). Zo vormen routinematig werk en onvoldoende ondersteuning vanuit de directe leiding (verviervoudiging van de kansverhouding motivatieproblemen/geen motivatieproblemen) duidelijk een hoger risico voor het ontstaan van motivatieproblemen dan fysiek belastende arbeidsomstandigheden (de toename van de kansverhouding motivatieproblemen/geen motivatieproblemen verhoogt met een factor kleiner dan anderhalf).
2. Het aandeel werknemers dat zich in een problematische situatie voor een specifieke risicofactor bevindt (horizontale positie van de onderscheiden buttons). Zo zijn er duidelijk meer werknemers die met routinematig werk dan met onvoldoende ondersteuning vanuit de directe leiding worden geconfronteerd.

Figuur 13: Risicoprofiel voor motivatieproblemen bij werknemers met een zware arbeidshandicap, 2019



Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2019

Routinematig werk en een gebrekkige ondersteuning door de directe leiding halen het motivatiepeil sterk naar beneden (verviervoudiging van de kansverhouding motivatieproblemen/geen motivatieproblemen). Van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap ervaart 21,1% onvoldoende ondersteuning door de directe leiding en heeft 30,4% routinematig werk. Bij de werknemers met een zware arbeidshandicap is dat respectievelijk 25,1% en 35,4%. Omwille van de impact (verdubbeling van het risico) en van het groot aantal betrokken werknemers (meer dan vier op de tien) is ook hoge werkdruk een relevante risicofactor voor het motivatievraagstuk. Gevarieerd werk en een adequate ondersteuning door de directe leiding zijn noodzakelijke maar geen voldoende voorwaarden om werknemers te motiveren en betrokken te houden. Wanneer de prestatiedruk bepaalde grenzen overschrijdt, heeft dat een negatieve impact op de motivatie.

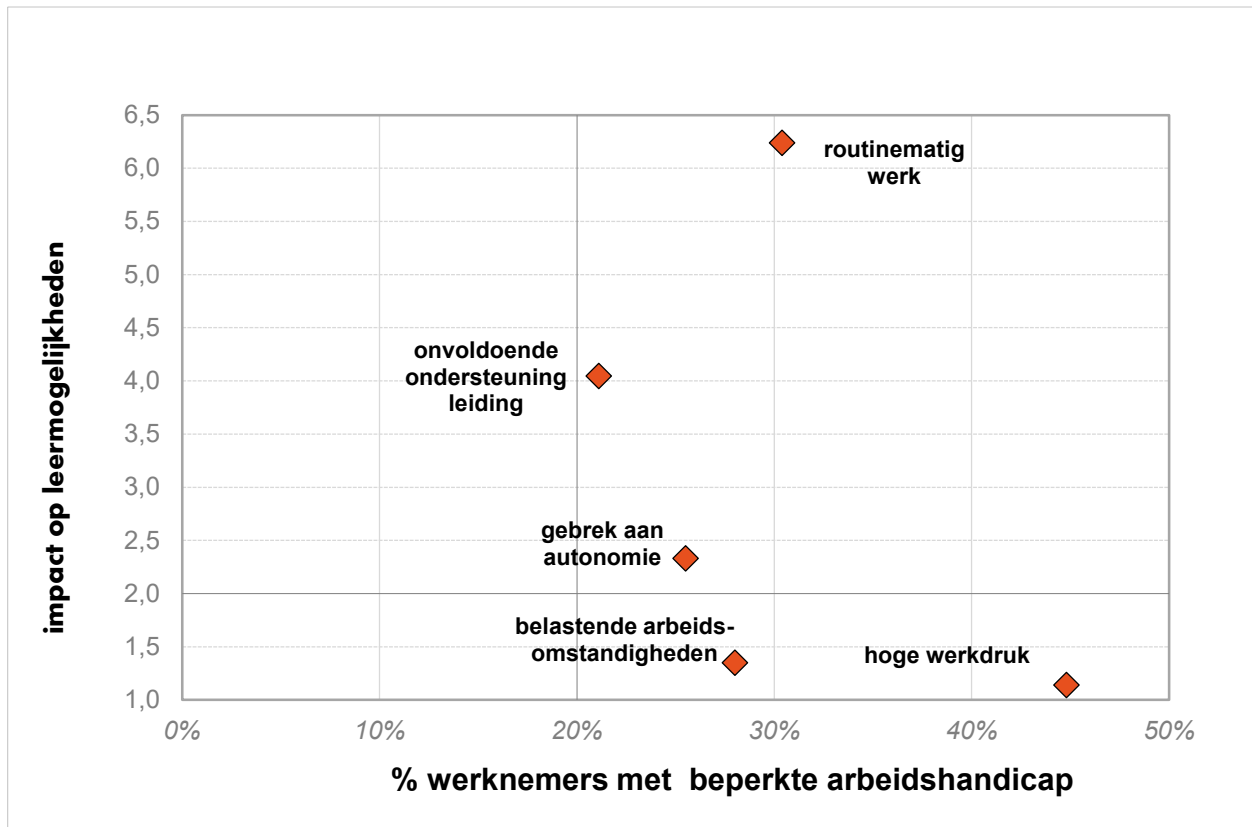
2.4.3 Risicoprofiel voor leermogelijkheden

Een kwart van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap rapporteert onvoldoende leermogelijkheden in het werk. Bij de werknemers met een zware arbeidshandicap zijn dat er vier op de tien. Hiervoor zijn verschillende oorzaken. Een aantal hiervan zoals onvoldoende taakvariatie of een gebrek aan autonomie vinden we terug in de arbeidssituatie. In figuren 14 en 15 wordt de 'ernstgraad' van de vijf risicofactoren voor het ontstaan van een leerdeficit bij werknemers met een arbeidshandicap in beeld gebracht.

Routinematig verhoogt in sterke mate (verzesvoudiging van de kansverhouding) het risico op problemen op het vlak van leermogelijkheden. Van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap heeft 30,4% routinematig werk. Bij de werknemers met een zware arbeidshandicap is dat 35,4%. Ook het gebrek aan ondersteuning door de directe leiding

(verviervoudiging van de kansverhouding) en onvoldoende zelfstandigheid of autonomie in het werk (meer dan een verdubbeling van de kansverhouding) verhogen in sterke mate het risico op een leerdeficit.

Figuur 14: Risicoprofiel voor onvoldoende leermogelijkheden bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap, 2019



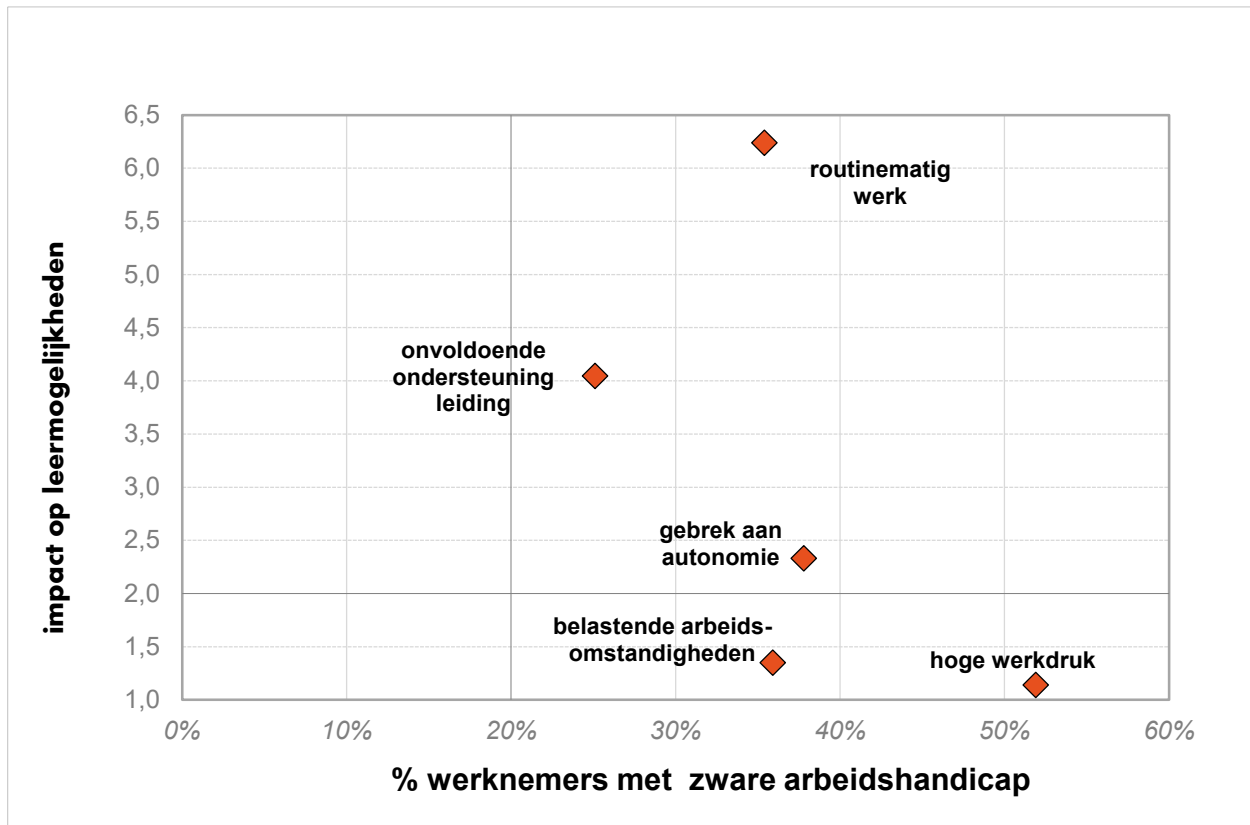
Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2019

Leeswijzer figuren 14 en 15:

De figuren verschaffen ons inzicht in de relevantie van diverse risicofactoren voor het ontstaan van een deficit op het vlak van leermogelijkheden bij werknemers met een arbeidshandicap. De ernstgraad van specifieke risicofactoren wordt bepaald door 2 elementen:

1. De impact van een specifieke risicofactor (verticale positionering van de onderscheiden buttons, berekend o.b.v. een logistische regressie-analyse en de daaruit resulterende odds ratio's). Zo vormt routinematig werk (ruim verzesvoudiging van de kansverhouding onvoldoende leermogelijkheden/voldoende leermogelijkheden) duidelijk een hoger risico voor het ontstaan van een leerdeficit dan een hoge werkdruk (de kansverhouding onvoldoende leermogelijkheden/voldoende leermogelijkheden verhoogt met een factor 1,15).
2. Het aandeel werknemers dat zich in een problematische situatie voor een specifieke risicofactor bevindt (horizontale positie van de onderscheiden buttons). Zo zijn er beduidend meer werknemers die met routinematig werk dan met onvoldoende ondersteuning vanuit de directe leiding worden geconfronteerd.

Figuur 15: Risicoprofiel voor onvoldoende leermogelijkheden bij werknemers met een zware arbeidshandicap, 2019



Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2019

2.4.4 Risicoprofiel voor werk-privébalans

Voor 16% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is de werk-privécombinatie moeilijk. Bij de werknemers met een zware arbeidshandicap is dat één op de vier. De redenen hiervoor zijn divers maar een aantal oorzaken hiervoor zoals hoge taakeisen vinden we terug in de arbeidssituatie: De figuren 16 en 17 brengen de relevantie van vijf risicofactoren voor een problematische werk-privébalans bij werknemers met een arbeidshandicap in beeld.

De belangrijkste risicofactor voor de werk-privébalans is de hoge werkdruk (verviervoudiging van de kansverhouding). 44,8% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 51,9% van de werknemers met een zware arbeidshandicap worden met een hoge werkdruk geconfronteerd in hun job. Ook de emotionele belasting en het gebrek aan voldoende ondersteuning door de directe leiding hebben een sterk risicoverhogend effect (een verhoging van de kansverhouding met respectievelijk een factor 2,4 en 2,0).

Figuur 16: Risicoprofiel voor problemen met de werk-privécombinatie bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap, 2019



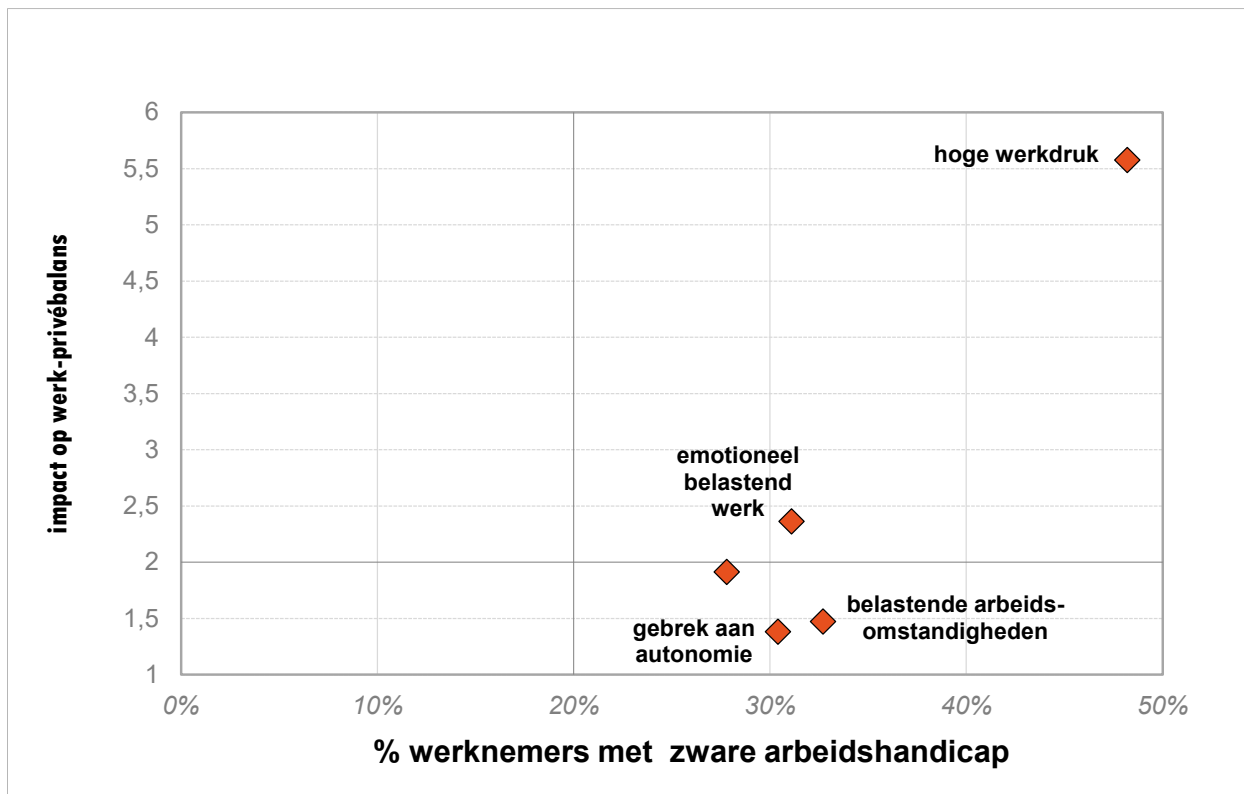
Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2019

Leeswijzer figuren 16 en 17:

De figuren verschaffen ons inzicht in de relevantie van diverse risicofactoren voor het ontstaan van problemen met de werk-privécombinatie bij werknemers met een arbeidshandicap. De ernstgraad van specifieke risicofactoren wordt bepaald door 2 elementen:

1. De impact van een specifieke risicofactor (verticale positionering van de onderscheiden buttons, berekend o.b.v. een logistische regressie-analyse en de daaruit resulterende odds ratio's). Zo vormt een hoge werkdruk (ruim vervijfvoudiging van de kansverhouding problemen met de werk-privé-combinatie/haalbare werk-privé-combinatie) duidelijk een hoger risico voor het ontstaan van een problematische werk-privébalans dan een gebrek aan autonomie (de kansverhouding problemen met de werk-privé-combinatie/haalbare werk-privé-combinatie verhoogt met een factor kleiner dan anderhalf).
2. Het aandeel werknemers dat zich in een problematische situatie voor een specifieke risicofactor bevindt (horizontale positie van de onderscheiden buttons). Zo zijn er meer werknemers die met emotioneel belastend werk dan met onvoldoende ondersteuning vanuit de directe leiding worden geconfronteerd.

Figuur 17: Risicoprofiel voor problemen met de werk-privécombinatie bij werknemers met een zware arbeidshandicap, 2019



Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2019

2.5 Samenvatting

Het percentage werkbare jobs ligt beduidend lager bij de werknemers met een arbeidshandicap. In 2019 heeft 15,2% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, 32,9% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 54,1% van de werknemers zonder arbeidshandicap, een werkbare job. Sinds 2007 gaat de werkbaarheidssituatie van alle werknemers erop achteruit.

De lage werkbaarheidscijfers voor werknemers met een arbeidshandicap vinden hun oorsprong in het feit dat zij meer dan de andere werknemers met werkbaarheidsknelpunten worden geconfronteerd:

- 73,4% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft af te rekenen met werkstressklachten. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 52,9% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 32,4%;
- 43,2% van de werknemers met een zware arbeidshandicap kampt met motivatieproblemen. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 29,3% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 18,7%;
- 39,4% van de werknemers met een zware arbeidshandicap signaleert een leerdeficit. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 26,3% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 13,8%;

- 27,7% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft problemen om werk en privé in evenwicht te houden. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 16,3% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 11,6%.

De evolutie van de werkbaarheidsknelpunten sinds 2007 bij werknemers met een arbeidshandicap komt deels overeen met deze bij werknemers zonder arbeidshandicap. De toename van de werkstress en de verbetering op het vlak van leermogelijkheden manifesteren zich bij alle werknemers, ook bij werknemers met een arbeidshandicap. Voor alle werknemers is er sprake van een toename van de motivatieproblemen, maar enkel voor de werknemers zonder arbeidshandicap kunnen we spreken over een statistisch significante toename. De toename van het werk-privéconflict bij de werknemers zonder arbeidshandicap vinden we niet terug bij de werknemers met een arbeidshandicap.

Werkbaarheidsknelpunten gaan hand in hand met risico's in de arbeidssituatie, dit geldt bijgevolg ook voor werknemers met een arbeidshandicap. Zij worden bovendien meer dan de andere werknemers blootgesteld aan de werkbaarheidsrisico's in het werk:

- 51,9% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft een job met hoge werkdruk. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 44,8% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 35,7%;
- 37% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft emotioneel belastend werk. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 28,6% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 23,8%;
- 35,4% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft routinematig werk. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 30,4% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 21,0%;
- 37,8% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft onvoldoende autonomie in het werk. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 25,5% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 16,4%;
- 25,1% van de werknemers met een zware arbeidshandicap krijgt onvoldoende steun van de directe leiding. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 21,1% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 12,7%;
- 35,9% van de werknemers met een zware arbeidshandicap heeft af te rekenen met fysiek belastende arbeidsomstandigheden. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat 28% en bij de werknemers zonder arbeidshandicap 12%;
- Het frequenter voorkomen van elk van de werkbaarheidsrisico's bij werknemers met een arbeidshandicap betekent ook dat twee op de drie van de werknemers met een zware arbeidshandicap twee of meer werkbaarheidsrisico's cumuleren. Bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat één op de twee en bij de werknemers zonder arbeidshandicap daalt dit naar één op de drie.

De evolutie van de risico's in de arbeidssituatie sinds 2007 bij werknemers met een arbeidshandicap komt deels overeen met deze bij werknemers zonder arbeidshandicap. De toename van de werkdruk en de emotionele belasting, de verbetering op het vlak van autonomie en ondersteuning van de direct leiding manifesteren zich bij alle werknemers, ook deze met een arbeidshandicap. De toename van het aandeel werknemers tewerkgesteld in fysiek belastende arbeidsomstandigheden vinden we bij alle werknemers maar ze is enkel voor de werknemers zonder arbeidshandicap statistisch significant. De verbetering inzake routinematig werk vinden we niet terug bij de werknemers met een arbeidshandicap.

3 Aanvullende informatie over de arbeidssituatie van werknemers met een arbeidshandicap

In de werkbaarheidsmonitor wordt ook aanvullende informatie opgevraagd over de arbeidssituatie en werkbeleving van de werknemer. Bij de meting 2019 werden gegevens verzameld over opleidingsparticipatie, arbeidstijdregelingen, telewerk, pendeltijden, grensoverschrijdend gedrag, verloopintentie en de haalbaarheid om door te werken tot de pensioenleeftijd. In dit hoofdstuk brengen we deze informatie bijeen en geven de vergelijkende cijfers voor werknemers zonder arbeidshandicap, werknemers met een beperkte arbeidshandicap en werknemers met een zware arbeidshandicap.

3.1 Opleidingsparticipatie

Tabel 20 rapporteert cijfergegevens over de opleidingsparticipatie. Meer dan zes op de tien (61,3%) van de werknemers zonder arbeidshandicap nam in het jaar dat aan de meting voorafgaat, deel aan een bijscholing of bedrijfstraining. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en de werknemers met een zware arbeidshandicap was dat respectievelijk 55,9% en 48%.

Tabel 20: Opleidingsparticipatie van werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (beperkte of zware) arbeidshandicap, 2019

	zware arbeidshandicap	beperkte arbeidshandicap	geen arbeidshandicap
	%	%	%
deelname aan bijscholing of bedrijfstraining in het afgelopen jaar	48,0	55,9	61,3

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2019

3.2 Atypische werktijden

De informatie over het aandeel werknemers in specifieke arbeidstijdregelingen (deeltijds werk, onvoorspelbare werkroosters, nachtarbeid, overwerk, behandeling e-mails of telefonische bereikbaarheid buiten de werkuren) wordt weergegeven in tabel 21.

Tabel 21: Arbeidstijdregimes van werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (beperkte of zware) arbeidshandicap, 2019

	zware arbeidshandicap	beperkte arbeidshandicap	geen arbeidshandicap
	%	%	%
verdeling voltijders - deeltijders			
voltijders	48,1	59,4	71,0
deeltijders ≥ 60%	26,5	26,1	21,9
deeltijders < 60%	25,4	14,5	7,1
roosterwijzigingen			
geen	45,3	43,7	48,6
sporadisch	30,4	39,2	35,1
frequent	24,3	17,1	16,3
nachtarbeid			
geen nachtwerk	89,5	86,8	86,9
1-2 nachtprestaties/maand	2,3	4,5	4,7
3-10 nachtprestaties/maand	5,8	6,8	6,7
>10 nachtprestaties/maand	2,3	1,9	1,7
overwerk			
geen/sporadisch overwerk	65,6	61,2	56,9
frequent overwerk met recuperatie	16,8	19,0	17,9
frequent overwerk zonder recuperatie	17,6	19,8	25,2
behandeling e-mails buiten de werkuren			
neen	50,1	47,1	39,3
sporadisch	21,0	25,1	26,7
regelmatig	28,9	27,8	34,0
telefonische bereikbaarheid buiten de werkuren			
neen	32,8	24,6	25,9
sporadisch	25,8	33,2	33,7
regelmatig	41,4	42,2	40,4
effectieve gemiddelde wekelijkse arbeidsduur voltijders (aantal uren per week)			
	40,3	40,9	41,6

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2019

Bij de werknemers met een arbeidshandicap is er een groter aandeel dat deeltijds werkt dan bij de werknemers zonder arbeidshandicap. Van de laatstgenoemden werkt 29% deeltijds. Van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap werkt 40,6% deeltijds en bij de werknemers met een zware arbeidshandicap is dat 51,9%.

56,3% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 54,7% van de werknemers met een zware arbeidshandicap worden (sporadisch of frequent) geconfronteerd met wijzigingen in het uurrooster. Bij de werknemers zonder arbeidshandicap gaat het om 51,4%.

10,5% van de werknemers met een zware arbeidshandicap en 13,2% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap doen op regelmatige basis nachtwerk (prestaties tussen 23u00 en 5u00). Bij de werknemers zonder arbeidshandicap gaat het om 13,1%.

Ongeveer een derde (34,4%) van de werknemers met een zware arbeidshandicap en 38,8% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap werkt regelmatig over. Bij de werknemers zonder arbeidshandicap werkt iets meer dan vier op de tien (43,1%) regelmatig over.

Bij de werknemers zonder arbeidshandicap is er een groter aandeel dat buiten de werkuren thuis regelmatig e-mails behandelt (34% versus 28,9% van de werknemers met een zware arbeidshandicap en 27,8% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap).

Bij de werknemers zonder arbeidshandicap of met een beperkte arbeidshandicap is ongeveer drie op de vier telefonisch bereikbaar buiten de werkuren, bij de werknemers met een zware arbeidshandicap is dat zeven op de tien.

De gemiddelde effectieve arbeidsduur bij voltijders bedraagt 40,3 uur bij werknemers met een zware arbeidshandicap, 40,9 uur bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 41,6 uur bij werknemers zonder arbeidshandicap.

3.3 Telewerken

Bij de werknemers met een arbeidshandicap is er een kleiner aandeel dat (sporadisch of systematisch) thuiswerkt dan bij de werknemers zonder arbeidshandicap. Van de laatstgenoemden werkt 12,3% systematisch en 10,7% sporadisch thuis. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap is dat respectievelijk 7,4% en 5,6% en bij werknemers met een zware arbeidshandicap gaat het om respectievelijk 7,3% en 5,0%.

Tabel 22: Aandeel telethuiswerkers bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (beperkte of zware) arbeidshandicap, 2019

	zware arbeidshandicap	beperkte arbeidshandicap	geen arbeidshandicap
	%	%	%
geen telethuiswerk	87,7	87,0	77,0
sporadisch telethuiswerk (< 1 dag/week)	5,0	5,6	10,7
systematisch telethuiswerk (≥ 1 dag/week)	7,3	7,4	12,3

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2019

3.4 Woon-werkverkeer en pendeltijden

In tabel 20 kunnen we zien dat de pendeltijden van werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een beperkte arbeidshandicap ongeveer gelijklopend zijn. Bij de werknemers met een zware arbeidshandicap is het aandeel dat dagelijks een uur of langer onderweg is (van en naar het werk) kleiner (30,2%) dan bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap (33,3%) of de werknemers zonder arbeidshandicap (35,5%).

Tabel 23: Dagelijkse pendeltijden van werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (beperkte of zware) arbeidshandicap, 2019

	zware arbeidshandicap	beperkte arbeidshandicap	geen arbeidshandicap
	%	%	%
minder dan een half uur	35,2	37,1	35,1
minstens een half uur maar minder dan een uur	34,6	29,5	29,3
minstens een uur maar minder dan twee uur	21,2	23,4	25,1
twee uur of meer	9,0	9,9	10,4

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2019

3.5 Grensoverschrijdend gedrag

Tabel 24 inventariseert de informatie uit de werkbaarheidsenquête 2019 over het voorkomen van verschillende vormen van grensoverschrijdend gedrag, met name: (verbale) intimidatie of bedreiging, ongewenst seksueel gedrag, (fysieke) agressie en pestgedrag.

Tabel 24: Aandeel werknemers dat slachtoffer werd van lichamelijk geweld, intimidatie, ongewenst seksueel gedrag, pesten 2019

	zware arbeidshandicap	beperkte arbeidshandicap	geen arbeidshandicap
	%	%	%
slachtoffer van lichamelijk geweld			
nooit	90,8	91,8	94,2
sporadisch	8,0	7,1	5,1
regelmatig	1,1	1,1	0,7
slachtoffer van intimidatie of bedreiging			
nooit	71,9	74,1	83,2
sporadisch	19,5	22,3	14,3
regelmatig	8,6	3,6	2,5
slachtoffer van ongewenst seksueel gedrag			
nooit	92,3	94,2	96,7
sporadisch	7,7	5,5	3,1
regelmatig	0,0	0,3	0,2
slachtoffer van pesten			
nooit	76,7	82,7	90,7
sporadisch	17,0	13,9	7,8
regelmatig	6,3	3,4	1,5

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2019

Van de werknemers zonder arbeidshandicap werd 5,8% (minstens één keer in het afgelopen jaar) het slachtoffer van lichamelijk geweld en 16,8% van intimidatie of bedreiging. Bij de werknemers

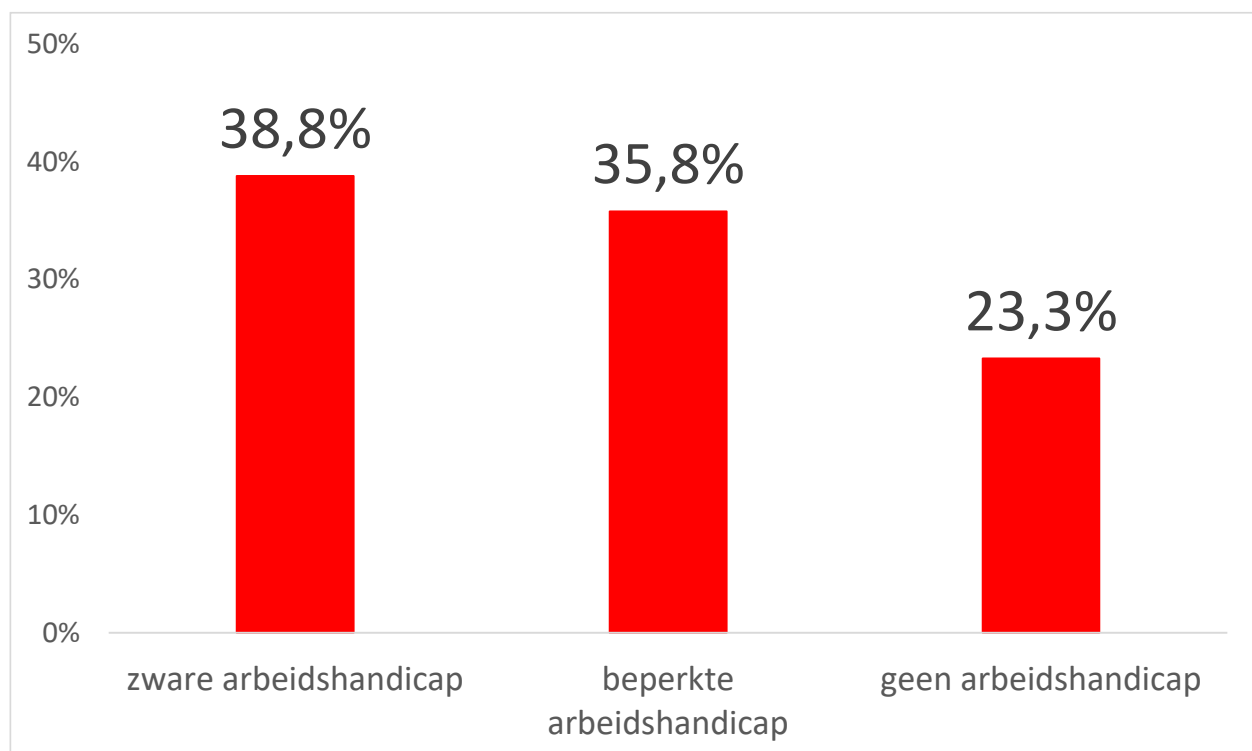
met een beperkte arbeidshandicap was dat respectievelijk 8,2% en 25,9% en bij de werknemers met een zware arbeidshandicap ging het om respectievelijk 9,1% en 28,1%.

Bij werknemers met een arbeidshandicap werd een aanmerkelijk groter aandeel geconfronteerd met ongewenst seksueel gedrag. Terwijl 3,3% van de werknemers zonder arbeidshandicap (sporadisch of regelmatig) geconfronteerd werd met ongewenst seksueel gedrag, was dat 5,8% bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 7,7% bij werknemers met een zware arbeidshandicap.

Ook het aandeel dat slachtoffer werd van pestgedrag ligt veel hoger bij werknemers met een arbeidshandicap. Bij de werknemers zonder arbeidshandicap werd 9,3% geconfronteerd met pestgedrag terwijl dat bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap 17,3% was en 23,3% bij werknemers met een zware arbeidshandicap.

Een combinatie van de verschillende vormen van grensoverschrijdend gedrag laat zien dat 38,8% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, 35,8% van de werknemer met een beperkte arbeidshandicap en 23,3% van de werknemers zonder arbeidshandicap in het afgelopen jaar geconfronteerd werden met één of andere vorm van grensoverschrijdend gedrag.

Figuur 18: Aandeel werknemers dat slachtoffer werd grensoverschrijdend gedrag (sporadisch, regelmatig), 2019



Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2019

3.6 Indicatoren voor duurzame inzetbaarheid

Tabel 25 bevat een aantal indicatoren van duurzame inzetbaarheid voor 2019, met gegevens over het ziekteverzuim, de verloopintentie, de werkonzekerheid en de inschatting van de werknemers van de haalbaarheid om (in de huidige job) door te werken tot de pensioenleeftijd.

Van de werknemers met een zware arbeidshandicap was 37,6% drie of meer keer afwezig op het werk door ziekte of een ongeval. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap was dat 18,5% en bij werknemers zonder arbeidshandicap was 7,8% frequent afwezig.

Ook voor het langdurig ziekteverzuim zijn de verschillen groot. 34,8% van de werknemers met een zware arbeidshandicap, 22,4% van de werknemers met een beperkte arbeidshandicap en 6,8% van de werknemers zonder arbeidshandicap, waren meer dan 20 dagen afwezig (in het jaar dat aan de enquête voorafging) door ziekte of een ongeval.

Tabel 25: Gerapporteerd ziekteverzuim, verlooptentatie, inschatting werkonzekerheid en haalbaarheid om door te werken tot het pensioen naar arbeidshandicap, 2019

	zware arbeidshandicap	beperkte arbeidshandicap	geen arbeidshandicap
	%	%	%
ziekteverzuim			
frequent ziekteverzuim (≥ 3 keer afwezig/in afgelopen jaar)	37,6	18,5	7,8
langdurig ziekteverzuim (> 20 dagen afwezig/in afgelopen jaar)	34,8	22,4	6,8
verlooptentatie en werkonzekerheid			
regelmatig op zoek naar ander werk	17,4	12,6	9,8
kans op jobverlies groot	9,6	3,9	2,5
haalbaarheid pensioen*			
doorwerken in huidige job tot pensioen haalbaar	37,1	46,2	66,5
doorwerken tot pensioen haalbaar, mits aangepast werk	54,8	48,4	30,9
doorwerken tot pensioen niet haalbaar	8,1	5,5	2,6

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor Werknemers 2019

* De antwoordpercentages voor de variabele 'haalbaarheid pensioen' hebben enkel betrekking op de doelgroep van 40 jaar en ouder.

Het aandeel dat actief naar ander werk uitkijkt is bijna dubbel zo groot bij werknemers met een zware arbeidshandicap (17,4%) dan bij werknemers zonder arbeidshandicap (9,8%). Bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap is 12,6% regelmatig op zoek naar ander werk.

Ongeveer vier op de tien (37,1%) van de werknemers met een zware arbeidshandicap oordeelt dat het haalbaar is om in de huidige job tot het pensioen door te werken. 54,8% van deze werknemers geeft aan dat doorwerken enkel kan mits aangepast werk (lichter werk, deeltijds werk) en 8,1% acht doorwerken tot het pensioen sowieso niet haalbaar. Bij de werknemers met een beperkte arbeidshandicap registreren we 46,2%, 48,4% en 5,5% als respectieve cijfers. Bij de werknemers zonder arbeidshandicap gaat het om respectievelijk 66,5%, 30,9% en 2,6%.

3.7 Samenvatting

Niet alleen de werkbaarheidsrisico's geven aan dat de arbeidssituatie van de werknemers met een arbeidshandicap in een aantal opzichten precairder is dan deze van de werknemers zonder arbeidshandicap. Werknemers met een arbeidshandicap nemen ook minder deel aan bijscholing, ze werken vaker halftijds en ze schatten de kans op jobverlies hoger in. Een ander aandachtspunt bij werknemers met een arbeidshandicap is dat zij frequenter dan andere werknemers aangeven

in het afgelopen jaar slachtoffer te zijn geweest van grensoverschrijdend gedrag. Het kan hierbij gaan over lichamelijk geweld, intimidatie, ongewenst seksueel gedrag en/of pesten.

Werknemers met een arbeidshandicap scoren minder gunstig op de indicatoren voor duurzame inzetbaarheid: er is meer ziekteverzuim, een hogere verloopintentie en in de huidige job doorwerken tot het pensioen is voor een groter aandeel niet haalbaar, en dit in vergelijking met werknemers zonder arbeidshandicap.

Lijst figuren

Figuur 1:	Aandeel werknemers met een (beperkte of zware) arbeidshandicap, 2007-2019	14
Figuur 2:	Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar geslacht, 2019	15
Figuur 3:	Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar leeftijd, 2019	16
Figuur 4:	Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar scholingniveau, 2019	17
Figuur 5:	Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar beroepsgroep, 2019	18
Figuur 6:	Vergelijking verdeling werknemers met arbeidshandicap en verdeling alle werknemers naar beroepsgroep, 2019	19
Figuur 7:	Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar sector, 2019	20
Figuur 8:	Evolutie van de werkbaarheidsgraad 2007-2019 bij werknemers met een beperkte en werknemers met een zware arbeidshandicap	22
Figuur 9:	Aantal werkbaarheidsrisico's waarmee werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap geconfronteerd worden (2019)	34
Figuur 10:	Risicoprofiel voor werkstressproblemen bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap, 2019	36
Figuur 11:	Risicoprofiel voor werkstressproblemen bij werknemers met een zware arbeidshandicap, 2019	37
Figuur 12:	Risicoprofiel voor motivatieproblemen bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap, 2019	38
Figuur 13:	Risicoprofiel voor motivatieproblemen bij werknemers met een zware arbeidshandicap, 2019	39
Figuur 14:	Risicoprofiel voor onvoldoende leermogelijkheden bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap, 2019	40
Figuur 15:	Risicoprofiel voor onvoldoende leermogelijkheden bij werknemers met een zware arbeidshandicap, 2019	41
Figuur 16:	Risicoprofiel voor problemen met de werk-privécombinatie bij werknemers met een beperkte arbeidshandicap, 2019	42
Figuur 17:	Risicoprofiel voor problemen met de werk-privécombinatie bij werknemers met een zware arbeidshandicap, 2019	43
Figuur 18:	Aandeel werknemers dat slachtoffer werd grensoverschrijdend gedrag (sporadisch, regelmatig), 2019	49

Lijst tabellen

Tabel 1:	Aandeel werknemers met/zonder een arbeidshandicap, 2007-2019	13
Tabel 2:	Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar geslacht, leeftijd en scholingsniveau, 2019	15
Tabel 3:	Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar beroepsgroep, 2019	18
Tabel 4:	Aandeel werknemers met een arbeidshandicap naar sector, 2019.....	20
Tabel 5:	Evolutie van de werkbaarheidsgraad bij werknemers met en zonder een (zware of beperkte) arbeidshandicap op de Vlaamse arbeidsmarkt	22
Tabel 6:	Overzicht en omschrijving werkbaarheidsindicatoren Vlaamse werkbaarheidsmonitor	23
Tabel 7:	Terminologie voor de kengetallen voor de werkbaarheidsindicatoren.....	23
Tabel 8:	Evolutie 2007-2019 van het aandeel met werkstressproblemen en burn-outsymptomen bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap	24
Tabel 9:	Evolutie 2007-2019 van het aandeel met (ernstige) motivatieproblemen bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.....	25
Tabel 10:	Evolutie 2007-2019 van het aandeel met onvoldoende leermogelijkheden bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.....	26
Tabel 11:	Evolutie 2007-2019 van het aandeel met een (acuut) problematische werk-privébalans bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.....	27
Tabel 12:	Overzicht en omschrijving risico-indicatoren Vlaamse werkbaarheidsmonitor	28
Tabel 13:	Terminologie voor de kengetallen voor de risico-indicatoren	28
Tabel 14:	Evolutie 2007-2019 van het aandeel met een (acuut) problematische werkdruk bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.....	29
Tabel 15:	Evolutie 2007-2019 van het aandeel met een emotioneel belastend werk bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.....	30
Tabel 16:	Evolutie 2007-2019 van het aandeel met (extreem) routinematig werk bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.....	30
Tabel 17:	Evolutie 2007-2019 van het aandeel met onvoldoende autonomie bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.	31
Tabel 18:	Evolutie 2007-2019 van het aandeel dat geconfronteerd wordt met onvoldoende steun vanuit/negatieve relatie met de directe leiding, bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap.....	32

Tabel 19: Evolutie 2007-2019 van het aandeel dat met belastende arbeidsomstandigheden geconfronteerd wordt, bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (zware of beperkte) arbeidshandicap	33
Tabel 20: Opleidingsparticipatie van werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (beperkte of zware) arbeidshandicap, 2019	45
Tabel 21: Arbeidstijdregimes van werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (beperkte of zware) arbeidshandicap, 2019	46
Tabel 22: Aandeel telethuiswerkers bij werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (beperkte of zware) arbeidshandicap, 2019	47
Tabel 23: Dagelijkse pendeltijden van werknemers zonder arbeidshandicap en werknemers met een (beperkte of zware) arbeidshandicap, 2019	48
Tabel 24: Aandeel werknemers dat slachtoffer werd van lichamelijk geweld, intimidatie, ongewenst seksueel gedrag, pesten 2019.....	48
Tabel 25: Gerapporteerd ziekteverzuim, verloopintentie, inschatting werkonzekerheid en haalbaarheid om door te werken tot het pensioen naar arbeidshandicap, 2019	50

Referentielijst

Bourdeaud'hui, R., Janssens, F., & Vanderhaeghe, S. (2019a). *Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2019 - werknemers*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <http://www.serv.be/node/13448>

Bourdeaud'hui, R., Janssens, F., & Vanderhaeghe, S. (2019b). *Methodologie Vlaamse werkbaarheidsmonitor*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <http://www.serv.be/node/13437>

Bourdeaud'hui, R., Janssens, F., & Vanderhaeghe, S. (2020). *Wat maakt werk werkbaar voor werknemers? Onderzoek naar determinanten van werkbaar werk op basis van de Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2004-2019*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <http://www.serv.be/node/13638>